

Załącznik do Uchwały nr
Rady Gminy Harasiuki
z dnia
w sprawie przyjęcia Lokalnego planu deinstytucjonalizacji usług
społecznych dla gminy Harasiuki

LOKALNY PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH DLA GMINY HARASIUKI NA LATA 2026-2030

Harasiuki, 2025

Spis treści

Słownik skrótów i pojęć	4
1. Wprowadzenie i metodologia	5
2. Komplementarność z dokumentami strategicznymi.....	7
3. Charakterystyka gminy Harasiuki	11
3.1. Ogólna charakterystyka	11
3.2. Diagnoza sytuacji społecznej	13
4. Analiza zasobów środowiskowych.....	16
4.1. Analiza zasobów systemu wsparcia i realizowanych dotychczas usług	16
4.2. Analiza zasobów organizacji społecznych i nieformalnych sieci wsparcia oraz realizowanych dotychczas usług.....	24
4.3. Analiza zasobów podmiotów komercyjnych realizujących usługi społeczne	25
4.4. Analiza SWOT w kontekście usług społecznych na terenie gminy Harasiuki	25
5. Diagnoza w zakresie potrzeb	27
5.1. Diagnoza potrzeb mieszkańców gminy	27
5.2. Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych.....	36
5.3. Diagnoza potrzeb instytucji i organizacji społecznych	40
5.4. Diagnoza w zakresie najbliższych kręgów wsparcia osób	40
6. Analiza potrzeb	43
6.1. Obecnie realizowane usługi i formy wsparcia	43
6.2. Diagnoza usług deficytowych	44
6.3. Diagnoza potrzeb kadrowych i profesji społecznych	45
6.4. Przyczyny nierealizowania usług społecznych	46
7. Część programowa.....	47

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

8. Źródła finansowania wdrożenia i realizacji planu	58
9. System monitorowania i oceny (ewaluacji).....	63
10. Spis rysunków i tabel	68

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Słownik skrótów i pojęć

DPS	Dom Pomocy Społecznej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
LPDI	Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
NGO	Non governmental organisations - oznaczający organizacje pozarządowe
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
UG	Urząd Gminy Harasiuki

1. Wprowadzenie i metodologia

Deinstytucjonalizacja usług społecznych stanowi ważny kierunek rozwoju i zmian polityki społecznej państwa, szczególnie w kontekście aktualnych wyzwań i potrzeb społecznych ujawniających się na szczeblach lokalnych. Zgodnie z jedną z definicji jest to całość planowania transformacji i zmniejszania rozmiaru zakładów stacjonarnych lub ich likwidacji, przy jednoczesnym zapewnieniu innego rodzaju różnorodnych usług opieki, bazujących na standardach wynikających z praw człowieka i zorientowanych na rezultaty¹.

Celem niniejszego Lokalnego Planu jest wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych na szczeblu gminnym, zarówno w zakresie koniecznych interwencji, jak i podjęcia działań o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym. Jednym z celów dokumentu jest dokonanie pogłębionej diagnozy potrzeb społecznych w społeczności lokalnej co do zakresu i form usług, stanowiącej postawę do formułowania zadań i działań jednostek samorządu terytorialnego w zakresie kreacji i realizacji usług społecznych. Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Harasiuki powstał pozostając w pełnej zgodności i w oparciu o rekomendowane przez MRiPS „Ogólnopolskie ramowe wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych”.

W prace nad dokumentem na każdym etapie jego powstawania byli aktywnie zaangażowani przedstawiciele podmiotów odpowiedzialnych za jego przyszłe wdrażanie. Opracowanie niniejszego planu zostało przygotowane przy merytorycznym wsparciu firmy C.point Sp. z o. o., która zapewniła kompleksowe doradztwo eksperckie oraz koordynację procesu przygotowawczego. Zastosowanie szeregu metod badawczych, niezbędnych do pozyskania danych do części diagnostycznej, pozwoliło na rzetelne odwzorowanie stanu aktualnego. Do kluczowych metod i narzędzi wykorzystanych w trakcie realizacji projektu należały:

1. Badania ankietowe typu CAWI, stanowiące diagnozę potrzeb mieszkańców gminy

¹ Definicja UNICEF (źródło: MRiPS, Ogólnopolskie wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych)

2. Badania ankietowe typu CAWI, stanowiące diagnozę potrzeb OPS i innych podmiotów wdrażających LPDI
3. Spotkanie mobilizujące dla reprezentantów gmin,
4. 4 warsztaty planistyczne z Zespołem roboczym ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI oraz grupami tematycznymi
5. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) z kadrą zarządzającą i opiekunami DPS oraz z mieszkańcami DPS
6. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) z opiekunami niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, w tym dzieci z niepełnosprawnością intelektualną
7. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) z opiekunami osób starszych, niesamodzielnymi długotrwale chorych
8. Badania danych zastanych (Desk research)

Ogólnopolskie wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych wskazują, iż na poziomie samorządu należy powołać Zespół ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI. Ze względu na zróżnicowanie rodzaju usług społecznych Zespół roboczy powinien mieć charakter interdyscyplinarny. Kieruje nim Koordynator odpowiedzialny za opracowanie i prowadzenie procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych, a w późniejszym czasie monitorowanie realizacji planu. Skład i zakres jego prac jest integralną częścią dokumentu. W skład tegoż zespołu w gminie Harasiuki wchodzi 12 członków:

1. Kierownik OPS w Harasiukach – koordynator Zespołu Roboczego
2. Dwóch starszych specjalistów pracy socjalnej OPS w Harasiukach
3. Pracownik socjalny OPS w Harasiukach
4. Asystent rodziny OPS w Harasiukach
5. Starszy inspektor ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Harasiuki
6. Kierownik Zespołu Obsługi Szkół w Harasiukach
7. Dyrektor Gminnego Centrum Kultury w Harasiukach
8. Przewodniczący Rady Gminy Harasiuki
9. Przewodniczący Stowarzyszenia Przyjaciół Gminy Harasiuki
10. Przewodnicząca Koła Gospodyń Wiejskich w Rogóżni
11. Przewodnicząca Koła Gospodyń Wiejskich w Harasiukach

2. Komplementarność z dokumentami strategicznymi

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla gminy Harasiuki jest zgodny i komplementarny względem dokumentów europejskich i krajowych kierujących rozwój i kształt usług społecznych, takich jak:

- Ogólnoeuropejskie Wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności
- Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030, z perspektywą do 2035 r.
- Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021–2027, z perspektywą do 2030
- Krajowy Plan Transformacji
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030
- Rekomendacje MFiPR: „Włączenie społeczne w Programach Regionalnych”

Dokumentem regionalnym kierującym rozwój usług społecznych w województwie podkarpackim jest Podkarpacki Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025. Dokument ma w głównej mierze na celu zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczenia usług społecznych w województwie podkarpackim do 2030 r. Plan identyfikuje działania w 5 obszarach interwencji, tj.:

1. Osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność oraz ich opiekunowie i rodziny
2. Rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami
3. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego
4. Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem z dostępu do mieszkań
5. Obywatele państw trzecich, w tym migranci

W Planie założono również działania wspierające i monitorujące, które są wspólne dla wszystkich obszarów:

- Koordynacja usług społecznych m.in. przez wspieranie tworzenia i działalności centrów usług społecznych lub miejsc koordynacji usług

społecznych, szkoleń z zakresu deinstytucjonalizacji, wymiana dobrych praktyk.

- Diagnozowanie sytuacji w województwie w zakresie deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych oraz ekonomii społecznej.
- Monitorowanie i ocena realizacji Podkarpackiego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji.
- Nabywanie, doskonalenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych kadry pomocy i integracji społecznej oraz kadry realizującej usługi społeczne m.in. specjalistyczne i tematyczne szkolenia, warsztaty, superwizje, wyjazdy studyjne.
- Organizowanie i wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami oraz podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej m.in. wspierania rodziny i pieczy zastępczej, pomocy społecznej, rehabilitacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami.
- Rozwój podmiotów ekonomii społecznej w szczególności przedsiębiorstw społecznych realizujących usługi społeczne².

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla gminy Harasiuki jest komplementarny i zgodny z wyżej wymienionymi zapisami, stanowiąc jednocześnie jedno z narzędzi realizacji i wdrażania Podkarpackiego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025.

Ponadto dokument pozostaje w związku i zgodności ze:

1. Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030
2. Programem Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027
3. Wojewódzkim Planem Transformacji Województwa Podkarpackiego na lata 2022–2026
4. Wojewódzkim Programem Pomocy Społecznej na lata 2024–2030
5. Wojewódzkim Programem na rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021–2030

² Podkarpacki Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025

6. Wojewódzkim Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022–2030
7. Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030
8. Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2030
9. Programem współpracy Samorządu Województwa Podkarpackiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2025
10. Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Podkarpackiego do roku 2030

Dokumenty lokalne

Najważniejsze dokumenty Gminy Harasiuki dotyczące realizacji usług społecznych zostały zestawione poniżej, a wybrane z nich opisano bezpośrednio po wykazie.

1. Statut Gminy
2. Strategia Rozwoju Gminy Harasiuki na lata 2023 – 2030

Strategia Rozwoju Gminy Harasiuki na lata 2023–2030 koncentruje się na kompleksowym rozwoju gminy poprzez wzmocnienie kapitału społecznego, wsparcie przedsiębiorczości oraz racjonalne gospodarowanie przestrzenią, przy uwzględnieniu potrzeb mieszkańców i ochrony środowiska. Głównym celem strategicznym w obszarze społecznym jest **Rozwój społeczny Gminy Harasiuki na rzecz poprawy kapitału społecznego, zwiększenia dostępności do usług społecznych i przeciwdziałania negatywnym zmianom demograficznym**. Realizacja tego celu zakłada m.in. zwiększenie dostępności usług społecznych dla osób starszych i o specjalnych potrzebach (I.1), poprawę jakości opieki i kształcenia dzieci i młodzieży (I.2), rozwój oferty aktywnego wypoczynku mieszkańców (I.3), wzmocnienie lokalnej tożsamości oraz budowanie oferty kulturalnej blisko miejsca zamieszkania (I.4), a także wsparcie inicjatyw oddolnych i rozwój kapitału społecznego gminy (I.5). Takie działania pozwalają na udostępnienie wsparcia mieszkańcom w sposób bliższy ich miejscu zamieszkania, ograniczając

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

konieczność korzystania z instytucji zewnętrznych, co zwiększa dostępność i elastyczność usług społecznych.

W obszarze gospodarczym celem strategicznym jest **Rozwój gospodarczy Gminy Harasiuki poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy i kompetencji mieszkańców gminy**. Cele operacyjne obejmują wsparcie rozwoju działalności gospodarczej, w tym modernizacji gospodarstw rolnych i działalności okołorolniczej, np. poprzez rozwój rolnictwa społecznego (II.1), wzmocnienie znaczenia turystyki i rekreacji wykorzystującej lokalne zasoby kulturowe i przyrodnicze (II.2), poprawę jakości usług komunalnych i warunków prowadzenia działalności gospodarczej przy poszanowaniu środowiska (II.3) oraz działania promocyjne wspierające rozwój gospodarczy i współpracę terytorialną (II.4). Poprzez rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz usług blisko miejsca zamieszkania, mieszkańcy zyskują szerszy dostęp do źródeł dochodu i wsparcia, co redukuje zależność od większych ośrodków zewnętrznych.

W obszarze przestrzeni i środowiska strategicznym celem jest **Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią uwzględniające potrzeby mieszkańców i środowiska naturalnego**. Do realizacji tego celu przewidziano m.in. poprawę dostępności komunikacyjnej i bezpieczeństwa ruchu drogowego (III.1), odnowę wsi oraz poprawę bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni publicznych (III.2), a także działania adaptacyjne i przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.3). Inwestycje w lokalną infrastrukturę oraz ochronę środowiska sprzyjają świadczeniu usług bliżej mieszkańców, co zwiększa komfort życia i integrację społeczności lokalnej.

3. Charakterystyka gminy Harasiuki

3.1. Ogólna charakterystyka

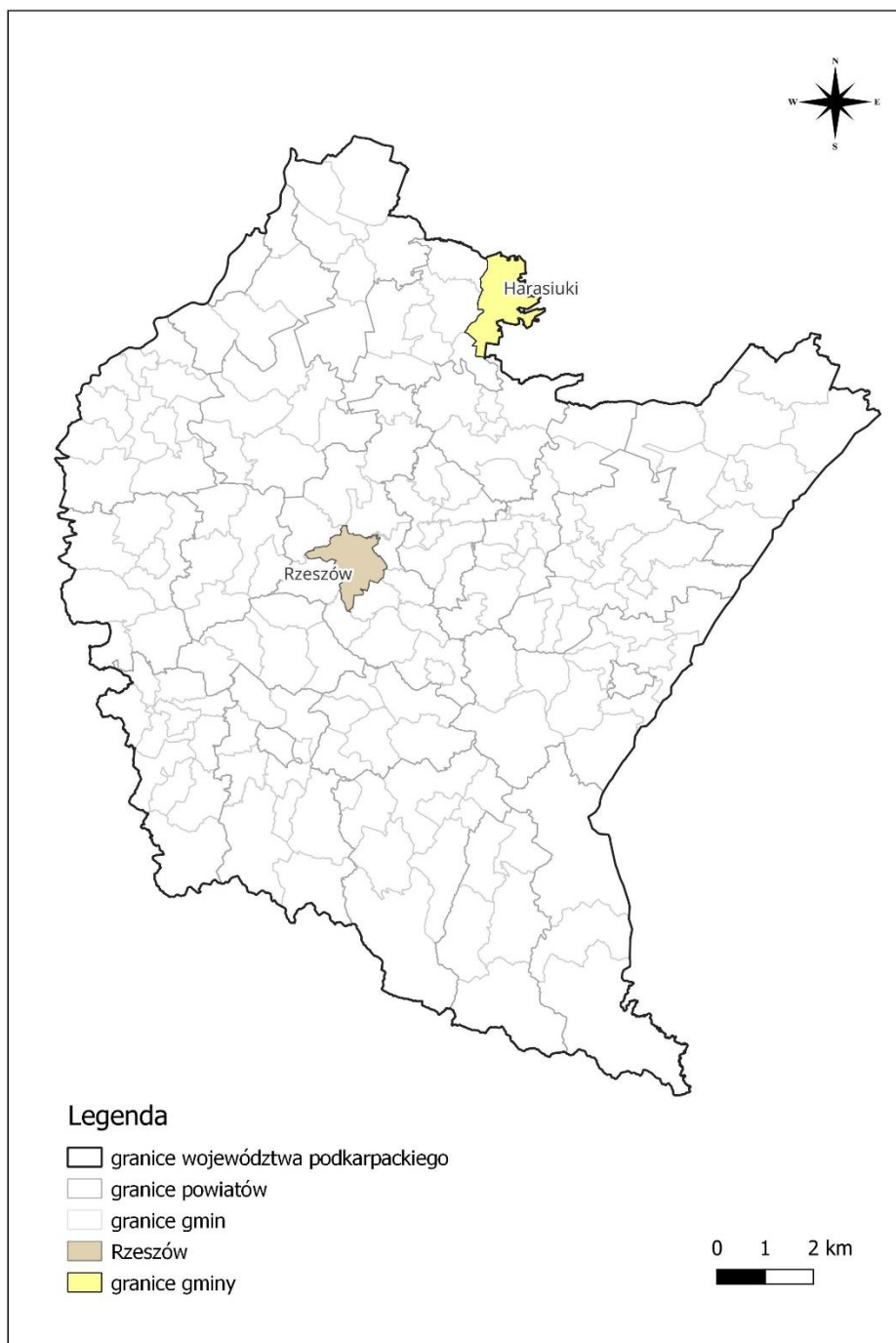
Gmina wiejska Harasiuki położona jest północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie nizańskim i zajmuje powierzchnię wynoszącą 169 km², co stanowi 22% powierzchni powiatu, będąc tym samym największą gminą powiatu. Z punktu widzenia administracyjnego składa się z 24 miejscowości podstawowych, z czego 22 to wsie skupiające łącznie 22 sołectw. Teren gminy ma charakter rolniczo-leśny, a część jej obszaru wchodzi w skład Lasów Janowskich oraz obszarów chronionych Natura 2000. Gmina Harasiuki w niedalekiej odległości graniczy z gminami: Jarocin, Ulanów, Krzeszów, Biłgoraj, Biszczka, Janów Lubelski i Potok Górny.

Oddalona jest od miasta wojewódzkiego Rzeszowa o około 70 km, zaś od stolicy kraju - Warszawy o około 280 km. Najbliższymi ośrodkami miejskimi są Nisko i Biłgoraj, które pełnią funkcję lokalnych centrów handlowo-usługowych dla mieszkańców gminy. Funkcję centrum usługowo-administracyjnego w gminie pełni miejscowość Harasiuki, będąca siedzibą władz samorządowych oraz głównym ośrodkiem życia społeczno-gospodarczego regionu.

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Rysunek nr 1. Lokalizacja gminy Harasiuki na tle województwa podkarpackiego

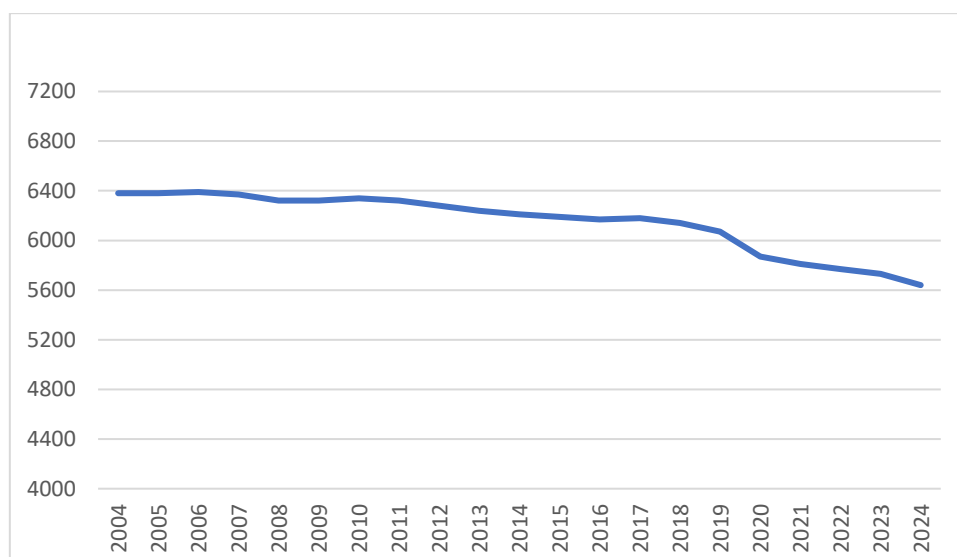

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUGiK

3.2. Diagnoza sytuacji społecznej

Gmina Harasiuki zamieszkiwana jest przez 5640 osób, a gęstość zaludnienia wynosi 33,6 os./km²³. Liczba ludności jednostki od ponad 20 lat spada. W roku 2024 w gminie Harasiuki połowę mieszkańców stanowili mężczyźni (ok. 50%), wobec ok. 50% kobiet.

Rysunek nr 2. Liczba ludności gminy Harasiuki w latach 2004 - 2024 (stan na 31 grudnia)

Źródło: BDL GUS (data pozyskania 16.09.2025 r.)

Gmina Harasiuki ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -45, odpowiada to przyrostowi naturalnemu -7,93 na 1000 mieszkańców jednostki. Saldo migracji wewnętrznych w jednostce w 2024 roku wynosiło -46, zaś migracji zagranicznych 1. Prognozy demograficzne GUS wskazują, iż w roku 2060 będzie ona wynosić 3381, co wskazuje na utrzymanie się tendencji spadkowej liczby mieszkańców.

W 2024 roku wśród mieszkańców 62,5% to osoby w wieku produkcyjnym, odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, wynoszący 21,7%, przewyższa odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (15,8%) i zgodnie z danymi statystycznymi stale rośnie. Oznacza to, iż społeczeństwo gminy Harasiuki ocenić można jako starzejące się, co zgodne jest z ogólnopolskim trendem. Dla porównania udział mieszkańców w

³ Stan na 31.12.2024 r.

wieku przedprodukcyjnym w województwie podkarpackim w 2024 r. wynosi 18,3%, w poprodukcyjnym zaś 22,8%.⁴ Tendencja ta, zgodnie z danymi GUS, będzie się utrzymywać, a w 2060 roku udział osób powyżej 65 roku życia w populacji gminy Harasiuki wynosić będzie 45%. Jest to niezwykle istotne, gdyż starzejące się społeczeństwo stanowi znaczące wyzwanie dla jednostki w realizacji usług społecznych, zwiększając m. in. zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, opiekuńcze i rehabilitacyjne, co wymaga dostosowania lokalnych placówek i programów wsparcia.

Bazując na Narodowym spisie powszechnym z 2021 roku wskazać można, że w gminie Harasiuki mieszka 792 osób niepełnosprawnych, z czego 568 to osoby niepełnosprawne prawnie, a 224 osoby niepełnosprawne tylko biologicznie.

Gminę Harasiuki zamieszkuje łącznie 1 564 rodzin, z czego 477 to rodziny z 2 dziećmi, 174 z 3 dziećmi oraz 64 z 4 i więcej dziećmi (4,1 % wszystkich rodzin). Przeciętna liczba dzieci w rodzinie wynosi 1,82. W jednostce żyje 1 126 małżeństw, z czego 834 ma dzieci oraz 32 związków niesformalizowanych, z czego 23 ma dzieci. Na terenie gminy Harasiuki mieszka ponadto 347 matek z dziećmi i 59 ojców z dziećmi⁵. Analizując historyczne zmiany liczby ludności w gminie, strukturę wieku mieszkańców, prognozy demograficzne, a także zmieniające się trendy w kontekście zakładania rodziny, zasadnym jest założenie, że dzietność oraz odsetek dzieci w gminie w najbliższych latach będą spadać.

Według danych GUS na dzień 31.12.2024 roku w gminie Harasiuki było zarejestrowanych 274 osób bezrobotnych. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2024 roku wynosił 7,8 %, co stanowi wartość ponad dwukrotnie wyższą niż notowana dla powiatu niżańskiego (3,5 %) i wyższą niż dla województwa podkarpackiego (5,5 %). Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie to 6 746,25 zł, co jest wartością wyższą niż w województwie podkarpackim (7514,69 zł) natomiast niższą niż w Polsce (8630,27 zł). Zgodnie z

⁴ Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2025 r., 2025, US w Rzeszowie

⁵ Narodowy spis powszechny z 2021 roku

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

prognozami Departamentu Analiz i Badań Ekonomicznych Narodowego Banku Polskiego, przedstawionymi w publikacji *Prognozy makroekonomiczne profesjonalnych prognostów*, stopa bezrobocia w Polsce w 2026 r. ulegnie obniżeniu. W ujęciu długookresowym, według prognoz międzynarodowych, przewidywany jest najpierw dalszy spadek, a następnie ponowny wzrost bezrobocia do 2030 r., przy czym jego poziom pozostanie niższy niż obecnie.

W 2024 roku nie odnotowano osób w kryzysie bezdomności w gminie Harasiuki. W kontekście prognozowanego udziału osób w kryzysie bezdomności w ludności gminy ogółem, trudno jest jednoznacznie wskazać tendencję, natomiast zmiany na rynku pracy, rosnące ceny na rynku mieszkaniowym oraz ogólny wzrost kosztów życia mogą przyczynić się do zwiększenia grupy osób zagrożonych bezdomnością.

W gminie Harasiuki w 2024 zarejestrowanych jest łącznie 377 podmiotów gospodarki narodowej według rejestru REGON, z czego zaledwie 8 to podmioty zatrudniające ponad 10 pracowników. Ze względu na rolniczo-usługowy charakter gminy Harasiuki liczba zakładów produkcyjnych jest ograniczona. Przeważają podmioty działające w branży budowlanej i handlowej, natomiast głównym źródłem dochodów mieszkańców pozostaje turystyka.

4. Analiza zasobów środowiskowych

4.1. Analiza zasobów systemu wsparcia i realizowanych dotychczas usług

Mieszkalnictwo

Gmina dysponuje 15 mieszkaniami komunalnymi, w tym są 2 mieszkania socjalne.

Infrastruktura opieki nad dziećmi

W zasobach infrastruktury społecznej gminy nie znajduje się żłobek. Gmina Harasiuki jest organem prowadzącym dla 5 szkół podstawowych. W gminie funkcjonuje 5 oddziałów przedszkolnych przy szkołach, dysponujących łącznie 151 miejscami oraz 5 świetlic przyszkolnych dla dzieci i młodzieży. Gminne Centrum Kultury w Harasiukach prowadzi zajęcia plastyczne, muzyczne, wokalne, teatralne i taneczne oraz organizuje warsztaty i programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży, wspierając rozwój kompetencji i integrację lokalnej społeczności.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Harasiuki podstawową opiekę zdrowotną mieszkańcom zapewniają Przychodnia Artur Szofer Sp. z o.o. w Harasiukach i Hucie Krzeszowskiej oraz NZOZ „Nasze Zdrowie – Niwińscy” w Krzeszowie. W placówkach tych mieszkańcy mają dostęp do lekarza rodzinnego, pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej, położnej oraz gabinetów fizjoterapii. Obie placówki prowadzą również programy profilaktyczne i zapewniają podstawową opiekę medyczną dla dzieci i dorosłych.

Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym zadania własne gminy obejmują sprawy pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych⁶. Pomoc społeczna zaś polega w szczególności na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- 2) pracy socjalnej;
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;

⁶ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465)

- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb⁷.

Na obszarze gminy Harasiuki zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Harasiukach, zlokalizowany pod adresem ul. Długa 11, 37-413 Harasiuki. OPS jest jednostką organizacyjną gminy powołaną do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej. Zadania z zakresu pomocy społecznej Ośrodek realizuje w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych gminie. Szczegółowy podział zadań na własne i zlecone określa ustawa o pomocy społecznej. Zadania własne Ośrodek realizuje zgodnie z ustaleniem rady gminy. Zadania zlecone realizowane są na podstawie szczegółowych porozumień z organem administracji rządowej po zapewnieniu przez nich na ten cel środków.

W roku 2024 kadra Ośrodka Pomocy Społecznej w Harasiukach liczyła 11 osób, w tym 1 osoba z kadry kierowniczej, 4 pracowników socjalnych oraz 6 pozostałych pracowników. Spośród zatrudnionych w ośrodku 10 osób posiadało wykształcenie wyższe, a 1 osoba wykształcenie średnie. Specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiadało 4 pracowników socjalnych, natomiast 2 osoby legitymowały się specjalizacją z organizacji pomocy społecznej. W gminie funkcjonował 1 asystent rodziny, który objął swoją opieką 13 rodzin. Ośrodek podejmuje działania w zakresie doskonalenia zawodowego kadry poprzez podnoszenie kwalifikacji, udział w szkoleniach oraz kursach specjalistycznych.

Na terenie Gminy Harasiuki nie funkcjonująienne domy pomocy, noclegownie, schroniska, domy dla bezdomnych, nie ma także klubów samopomocy. Osoby bezdomne wymagające pielęgnacji i opieki w związku z przebytymi urazami oraz chorobami umieszczane są w schroniskach dla bezdomnych zlokalizowanych poza gminą.

⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2024 poz. 1283)

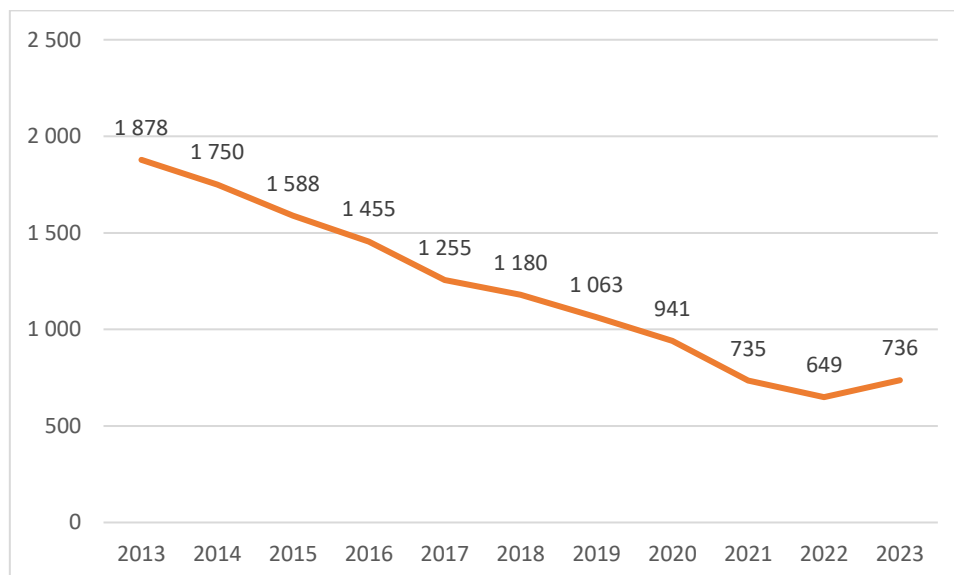
W ramach działań pomocowych OPS będzie priorytetowo realizował pracę socjalną, kontynuował Program Wspierania Finansowego Gmin w zakresie Dożywiania Posiłków w szkole i w domu.

Na terenie gminy Harasiuki działają liczne organizacje i stowarzyszenia wspierające lokalną społeczność, m.in. jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Harasiuki oraz Koła Gospodyń Wiejskich w Rogóżni i Harasiukach. Działalność tych podmiotów obejmuje organizowanie wydarzeń kulturalnych, warsztatów i spotkań edukacyjnych, które umożliwiają mieszkańcom korzystanie z lokalnych form wsparcia, integrację społeczną oraz rozwój kompetencji, zwiększając dostępność usług bliżej miejsca zamieszkania.

Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

Zgodnie z danymi GUS liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tysięcy ludności w gminie Harasiuki w 2023 roku wynosiła 736. Niezwykle istotnym jest, że wskaźnik ten od ponad 10 lat maleje, jedynie w roku 2023 nastąpił wzrost. W porównaniu do 2013 roku nastąpił łączny spadek o około 61 %, co obrazuje poniższy wykres.

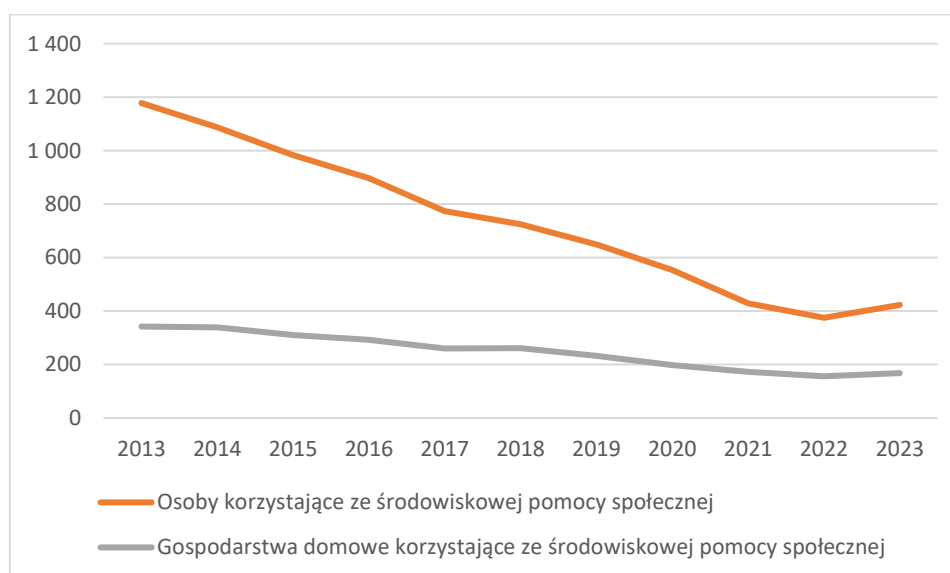
Rysunek nr 3. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie Harasiuki

Źródło: BDL GUS (data pozyskania 16.09.2025 r.)

Zgodnie z danymi GUS w 2023 roku liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wynosiła 168. Co istotne w przeciągu ostatnich 10 lat spadła ona o około 51 %, a w badanym okresie wyraźnie widoczny jest trend spadkowy z wyjątkiem roku 2023 gdzie nastąpił wzrost. W 2023 roku ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało 423 osób, co stanowi 7,5 % populacji gminy Harasiuki. W odniesieniu do 2013 roku jest to spadek o ok. 64 %. 10 lat temu ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało aż 21 % mieszkańców jednostki.

Rysunek nr 4. Gospodarstwa domowe i osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Harasiuki w latach 2013-2023

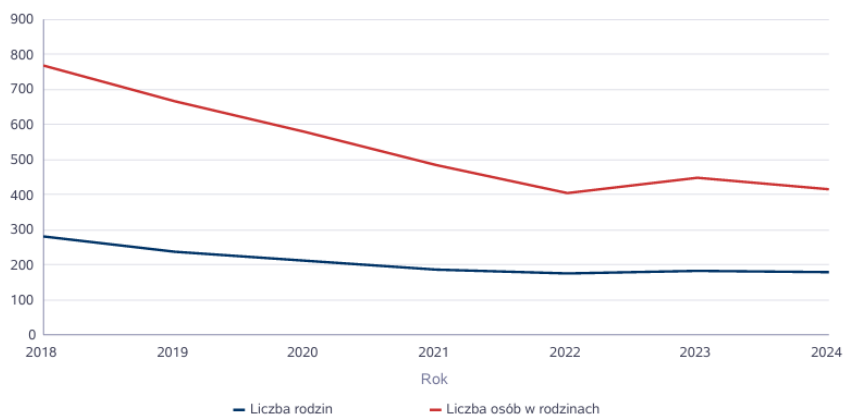

Źródło: BDL GUS (data pozyskania 16.09.2025 r.)

Zgodnie z danymi OPS w gminie Harasiuki wynika, że w 2024 roku z różnorodnych form pomocy i wsparcia społecznego skorzystało 415 osób w ramach rodzin objętych systemem świadczeń, co stanowi około 7 % populacji jednostki. W stosunku do 2023 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmalała o 33 osoby. Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w 2024 roku to 178, co wskazuje na spadek w stosunku do roku poprzedniego o 4 rodziny.

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

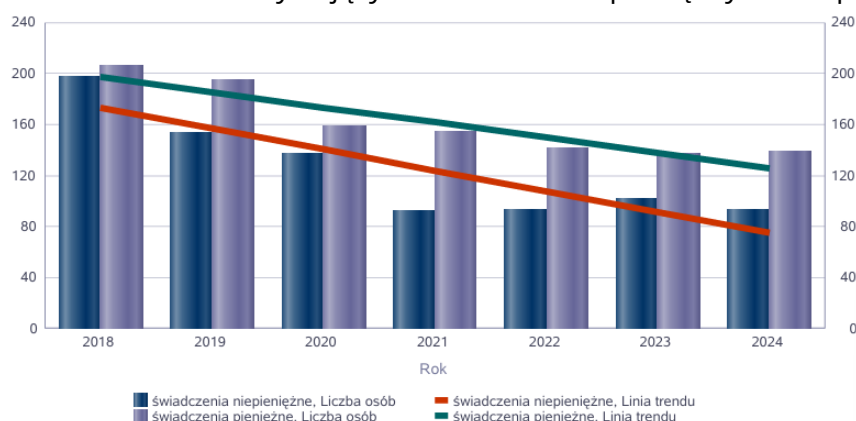
Rysunek nr 5. Korzystający z pomocy społecznej w gminie

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej 2024 rok (Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Harasiuki)

Liczba świadczeń pieniężnych w 2024 roku oscylowała na poziomie 1 303 (9,62 % spośród wszystkich), niepieniężnych zaś 12 248. Liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych w 2024 roku wynosiła 93, pieniężnych zaś 138. W odniesieniu do 2023 roku zaobserwować można wzrost wskaźnika świadczeń pieniężnych oraz spadek wskaźnika świadczeń niepieniężnych. Odnosząc się zaś do danych od 2018 roku (linia trendu, zgodnie z poniższym wykresem) liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych maleje. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych w 2024 roku równała się 133 i niepieniężnych 55.

Rysunek nr 6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej 2024 rok (Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Harasiuki)

Łączna liczba rodzin pobierających świadczenia wynosi 163, z czego 81 to rodziny jednoosobowe, a 82 rodziny wieloosobowe. W 2024 roku 79 rodziny jednoosobowe pobrały świadczenia pieniężne, 3 świadczenia niepieniężne, jednocześnie 54 rodzin wieloosobowych pobrało świadczenia pieniężne, 49 niepieniężne.

Najczęstszymi powodami udzielenia pomocy i wsparcia w gminie Harasiuki były:

- bezrobocie – 66 rodzin
- ubóstwo – 107 rodzin
- niepełnosprawność – 87 rodzin
- długotrwała lub ciężka choroba – 113 rodzin
- alkoholizm – 43 rodziny
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 2 rodziny
- bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem – 36 rodzin
- bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem - w tym: rodziny wielodzietne – 22 rodziny
- bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem - w tym: rodziny niepełne – 11 rodzin
- zdarzenie losowe – 1 rodzina

W 2024 roku 9 osób skorzystało z usług opiekuńczych, natomiast w latach 2018-2024 żadna osoba nie skorzystała ze specjalistycznych usług opiekuńczych. W latach 2023-2024 żadna osoba nie skorzystała z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Od 2018 roku żadna z rodzin nie skorzystała również z poradnictwa specjalistycznego i interwencji kryzysowej.

Przeanalizowano zasoby systemu wsparcia realizowanego dotychczas wsparcia z zakresu świadczeń rodzinnych. Zgodnie z danymi GUS w 2023 roku liczba rodzin otrzymujące zasiłki na dzieci wynosiła 147, obejmując 315 dzieci. Obserwowany jest wyraźny spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki i dzieci – niemal 3-krotny

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

względem 2013 r. Tendencję spadkową zaobserwowano również w udziale dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.

Tabela 1. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Harasiuki w latach 2013-2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	404	372	345	330	311	294	274	244	204	174	147
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	780	693	633	649	606	581	542	501	428	352	315
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	672	594	539	565	542	525	499	458	388	320	293
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	57,6	54,7	52,2	56,7	55,3	53,9	51,2	43,8	38,5	32,2	30,7

Źródło: BDL GUS (data pozyskania 16.09.2025 r.)

Przeanalizowano również są również zmiany w kwocie wypłacanych świadczeń i zasiłków. Kwota wypłacanych świadczeń rodzinnych uległa niemal 3-krotnemu wzrostowi względem 2013 r. Kwota zasiłków rodzinnych uległa wyraźnemu zmniejszeniu, a kwota zasiłków pielęgnacyjnych wzrasta. Kwota zasiłków pielęgnacyjnych na 1000 mieszkańców w 2023 roku wynosiła 106,5 tys. zł.

Tabela 2. Wysokość kwoty świadczeń rodzinnych i zasiłków pielęgnacyjnych w gminie Harasiuki w latach 2013- 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
kwota świadczeń rodzinnych [tys. zł]	2 415	1 919	2 097	2 599	3 050	3 422	3 831	4 443	4 853	5 447	6 425

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami) [tys. zł]	1 406	1 222	1 147	1 280	1 251	1 151	1 060	1 013	875	742	671
kwota zasiłków pielęgnacyjnych [tys. zł]	391	368	363	342	344	345	428	501	510	553	611

Źródło: BDL GUS (data pozyskania 16.09.2025 r.)

Świadczenia wychowawcze obejmują wypłacanie rządowego programu „Rodzina 500 plus”, który jest kierowany do rodzin naturalnych, ale również do rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Od 1 lipca 2019 roku przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę. Świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł funkcjonowało do końca 2023 r., obecnie funkcjonuje program „Rodzina 800+” Świadczenie wychowawcze w podwyższonej kwocie, czyli 800 zł funkcjonuje od początku 2024 roku.

Do wypłacanych świadczeń należy też program „Dobry start 300 zł”, który stanowi jednorazowe wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Wypłacany jest rodzinom bez względu na osiągnięty dochód. Suma wydatków na wszystkie świadczenia wychowawcze uległa wzrostowi o 35 % w latach 2017 – 2023.

Tabela 3. Wydatki na świadczenia wychowawcze w gminie Harasiuki w latach 2017 - 2023

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Wydatki na świadczenia wychowawcze [zł]	4 401 580	4 109 013	4 706 882	5 297 929	5 156 032	0 * brak danych	5 006 363

Źródło: BDL GUS (data pozyskania 16.09.2025 r.)

Według danych OPS łączna kwota świadczeń pieniężnych w 2024 roku wyniosła 710 003,13 zł, co stanowi najwyższą wartość w porównaniu z ostatnimi sześcioma latami. Dla porównania, w poprzednich latach kwoty te kształtowały się następująco: 2019 – 646 261,84 zł, 2020 – 625 284,22 zł, 2021 – 606 495,38 zł, 2022 – 605 066,15 zł, 2023 – 622 318,36 zł. Wzrost w 2024 roku pokazuje systematyczne zwiększanie środków przeznaczanych na wsparcie mieszkańców gminy.

Pomoc i wsparcie w gminie Harasiuki z pomocy społecznej w 2024 roku w postaci świadczeń pieniężnych uzyskało 138 osoby, zaś w postaci świadczeń niepieniężnych 93 osób (Pomoc Żywnościowa). Odpłatność gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej dotyczyła 6 osób. Liczba pobierających w 2024 roku zasiłek rodzinny wyniosła 103 rodzin. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta zmalała o 46 rodzin. Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie zasiłku rodzinnego wyniosła 481 545,80 zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zmalała o 213 204,34 zł.

Liczba świadczeń wypłaconych w 2024 roku kształtuje się następująco:

- Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia – 677
- Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka – 692
- Zasiłek pielęgnacyjny – ogółem – 2 751
- Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności - 1 361
- Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat - 21
- Świadczenia opiekuńcze ogółem – Zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy - 4 796
- Świadczenia pielęgnacyjne – 1 894

Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w 2024 roku wynosiła 8, zaś liczba rodzin 5, co stanowi wartość niższą niż w 2023 (6).

4.2. Analiza zasobów organizacji społecznych i nieformalnych sieci wsparcia oraz realizowanych dotychczas usług

Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej polega na realizacji projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, udziału w konkursach ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej oraz na realizacji programów osłonowych. W roku oceny gmina Harasiuki nie uczestniczyła w projektach z EFS.

W gminie Harasiuki nie zlecono żadnym organizacjom pozarządowym w trybie działalności pożytku publicznego umów/zleceń.

4.3. Analiza zasobów podmiotów komercyjnych realizujących usługi społeczne

W gminie Harasiuki nie działają podmioty komercyjne realizujące usługi społeczne.

4.4. Analiza SWOT w kontekście usług społecznych na terenie gminy Harasiuki

Poniższa analiza SWOT jest wynikiem warsztatów planistycznych, które odbyły się w październiku 2025 roku z zespołem ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI.

MOCNE STRONY:

- Wykwalifikowany i doświadczony personel
- Funkcjonujące usługi opiekuńcze i asystenckie oraz opieka wytchnieniowa.
- Możliwość wykorzystania samochodów będących w dyspozycji urzędu gminy do realizacji zadań społecznych.
- Dobra współpraca i komunikacja pomiędzy instytucjami na terenie gminy.
- Aktywna infrastruktura społeczno-kulturalna – GCK prowadzi zajęcia integrując dzieci i młodzież.
- Rozbudowana sieć oświatowa – 5 szkół podstawowych, 5

SŁABE STRONY:

- Niedostosowanie lokali do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- Brak własnych pojazdów w strukturze OPS.
- Brak specjalisty ds. pozyskiwania środków zewnętrznych.
- Brak infrastruktury dla seniorów – w gminie nie funkcjonują domy dziennego pobytu ani kluby seniora.
- Brak żłobka w gminie – ograniczona dostępność usług opieki nad dziećmi do lat 3.
- Brak grup wsparcia dla osób z problemami psychicznymi, uzależnieniami oraz rodzin w kryzysie.

oddziałów przedszkolnych oraz
5 świetlic przyszkolnych.

- Dostępność podstawowej opieki zdrowotnej – funkcjonują placówki medyczne POZ, pielęgniarską opiekę środowiskową i fizjoterapię.
- Stabilna sytuacja mieszkaniowa gminy – 15 mieszkań komunalnych, w tym 2 lokale socjalne.

- Ograniczona dostępność specjalistów (psycholog, terapeuta, psychiatra).
- Niska aktywność organizacji społecznych w zakresie realizacji usług społecznych.

SZANSE:

- Wysoka aktywność mieszkańców, w tym młodzieży – potencjał do rozwoju działań wolontariackich i inicjatyw społecznych.
- Dobra współpraca z instytucjami zewnętrznymi – starostwem, policją, parafiami, Powiatowym Urzędem Pracy.
- Budowanie partnerstw z organizacjami, placówkami oświatowymi i instytucjami ochrony zdrowia.
- Rozwój działań profilaktycznych w szkołach i środowisku lokalnym – kontynuacja kampanii informacyjnych i programów edukacyjnych.

ZAGROŻENIA:

- Duży i rozległy obszar gminy – utrudniony dostęp do mieszkańców i dojazd do osób wymagających wsparcia.
- Niedobór specjalistów (psychologów, terapeutów, psychiatrów).
- Postępujący spadek liczby mieszkańców gminy – proces wyludniania i migracja młodych do większych miast.
- Starzenie się społeczeństwa – rosnące potrzeby w zakresie usług opiekuńczych i zdrowotnych.

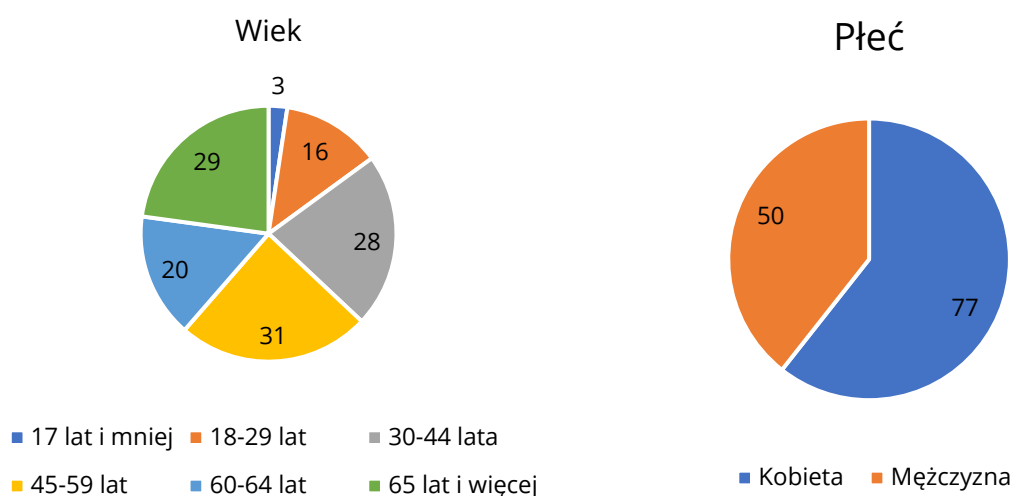

5. Diagnoza w zakresie potrzeb

5.1. Diagnoza potrzeb mieszkańców gminy

Diagnoza potrzeb mieszkańców gminy Harasiuki przeprowadzona została m. in. w oparciu o badania ankietowe (CAWI) realizowane od początku września do końca października 2025 r. Wzięło w nim udział 127 mieszkańców. Największą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku 45 oraz 59 lat. Większość to kobiety (61%).

Rysunek nr 7. Dane metryczkowe ankietowanych mieszkańców gminy Harasiuki

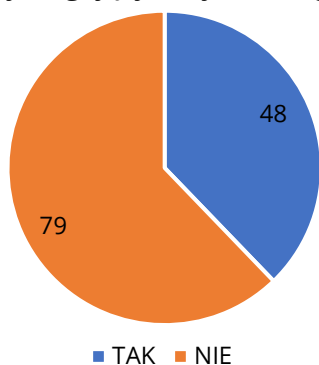

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

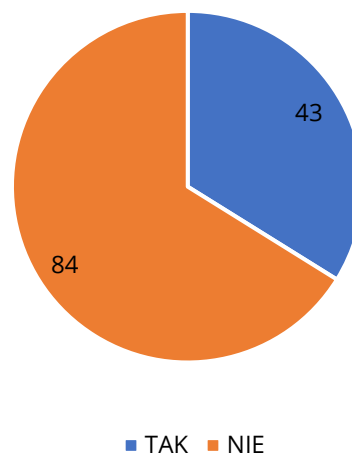
Zasadność przeprowadzenia badania potwierdzona została tym, że 38% respondentów zamieszkiwało z osobą albo osobami wymagającymi świadczenia usług opiekuńczych, asystenckich lub opieki wytchnieniowej w miejscu zamieszkania bądź sama wymagała tych usług. Dodatkowo około co trzecia osoba zamieszkiwała samotnie gospodarstwo domowe.

Rysunek nr 8. Stan gospodarstw domowych ankietowanych mieszkańców gminy Harasiuki

Osoby wymagające usług opiekuńczych,
asystenckich lub opieki wytchniniowej
w miejscu zamieszkania
albo zamieszkiwanie z osobami
wymagającymi tych usług

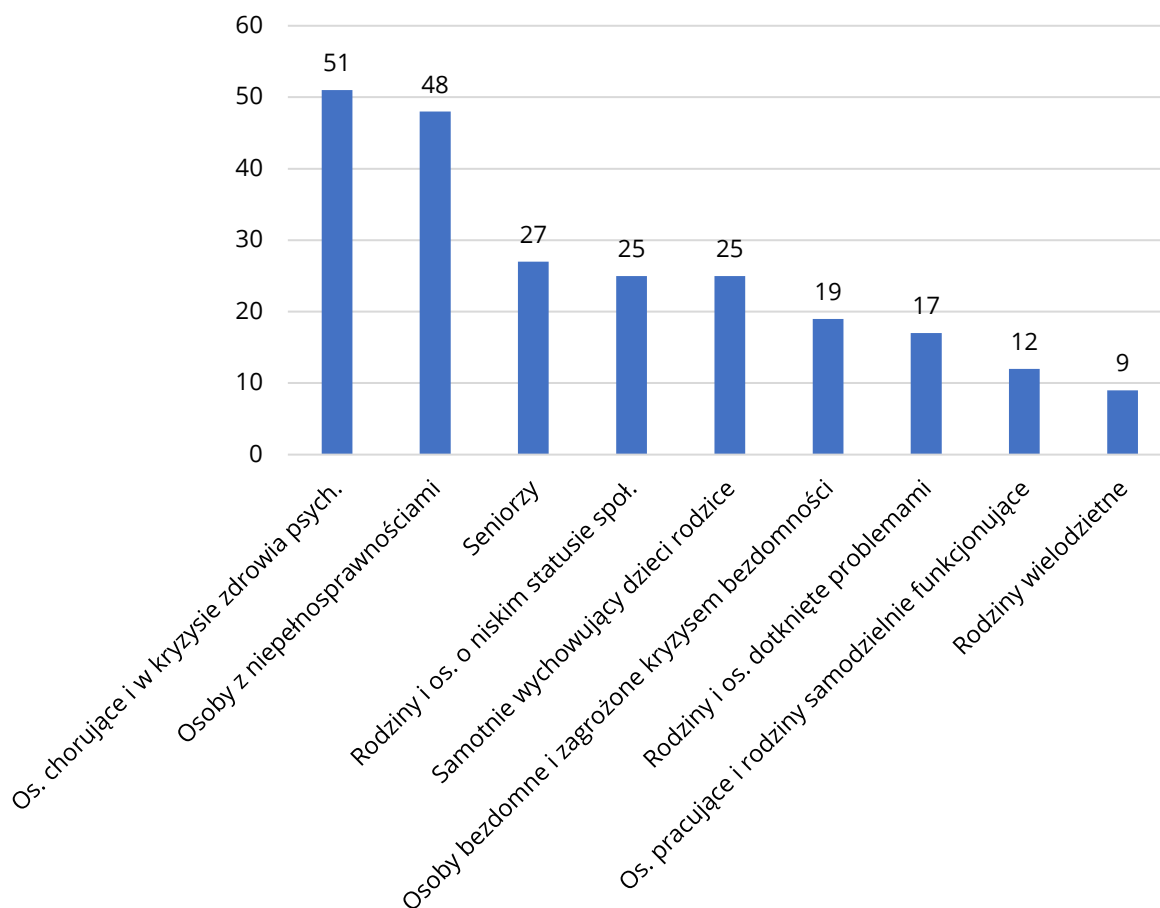
Osoby zamieszkujące samotnie

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Ankietowani z gminy Harasiuki dostrzegają trudności, z którymi zmagają się mieszkańcy. Największa grupa respondentów oceniła stopień trudności każdej z grup społecznych jako umiarkowany. Do grona osób zmagających się z dużymi trudnościami zaliczali przede wszystkim osoby chorujące i w kryzysie zdrowia psychicznego (wskazanych przez 40% respondentów). Wielu mieszkańców wskazało osoby z niepełnosprawnościami (38%), seniorów (21%), rodziny i osoby o niskim statusie społecznym (20%) oraz rodziców samotnie wychowujących dzieci (20%), a mniejsza grupa respondentów wskazała osoby bezdomne i zagrożone kryzysem bezdomności oraz rodziny i osoby dotknięte problemami (w tym bezrobocie, przemoc domowa, uzależnienie).

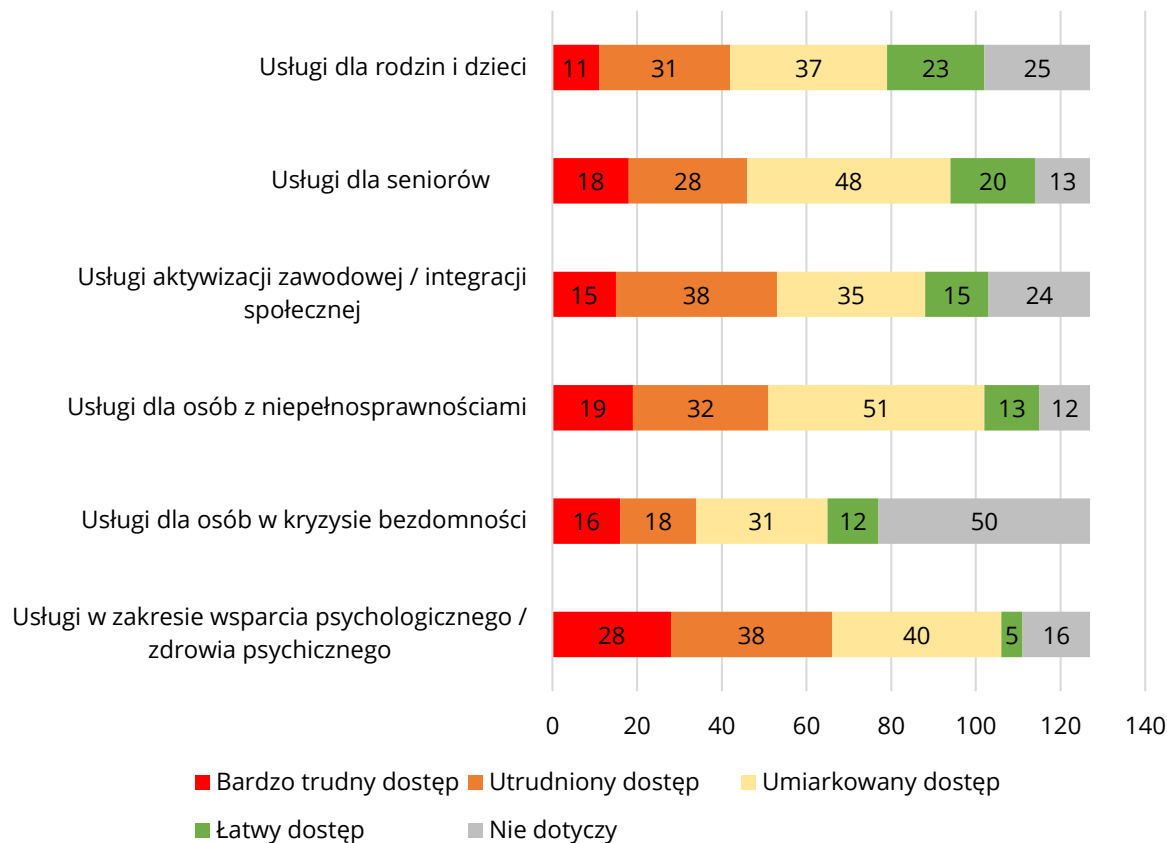
Rysunek nr 9. Grupy społeczne, które mają największe trudności w życiu codziennym w gminie Harasiuki według ankietowanych

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Badanie ankietowanych dotyczące faktu i charakteru katalogu obecnie świadczonej pomocy społecznej w gminie Harasiuki, wskazuje, iż większość mieszkańców (72%) zna instytucje świadczące pomoc społeczną, ale jedynie 15% korzystało z ich usług. Dostępność usług społecznych oceniana jest w większości umiarkowanie, jedynie dostęp do usługi aktywizacji zawodowej lub integracji społecznej jest postrzegana przez największą liczbę ankietowanych jako utrudniony. Najwięcej respondentów oceniło usługi dla rodzin i dzieci jako łatwo dostępne (18%). Natomiast bardzo trudny dostęp wskazano głównie w kontekście usług w zakresie wsparcia psychologicznego lub zdrowia psychicznego (22%).

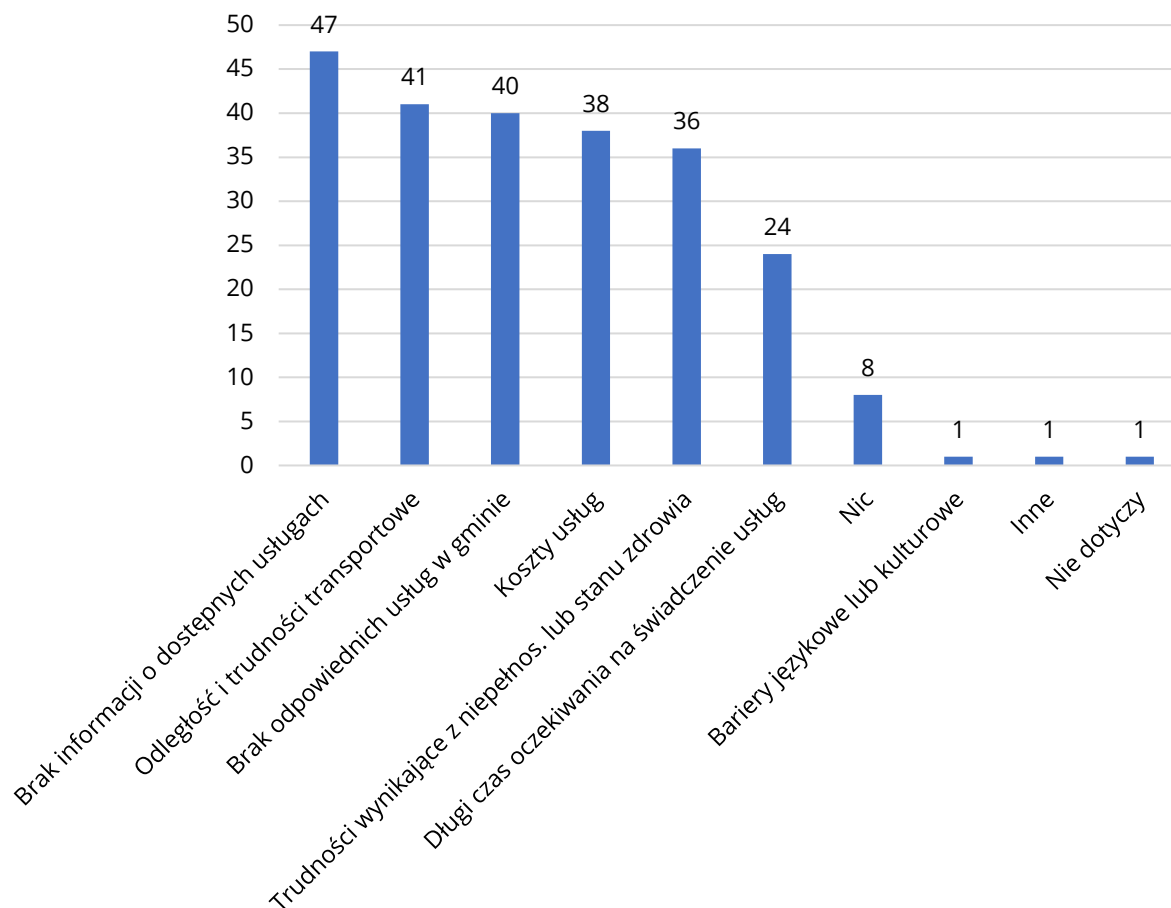
Rysunek nr 10. Ocena dostępności usług społecznych w gminie Harasiuki według ankietowanych

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Mieszkańcy wskazywali, iż napotykali problemy utrudniające korzystanie z usług społecznych związane głównie z brakiem informacji o dostępnych usługach (37%), odległością i trudnościami transportowymi (32%), brakiem odpowiednich usług w gminie (31%), kosztami usług (30%) oraz trudnościami wynikającymi z niepełnosprawności lub stanu zdrowia (28%).

Rysunek nr 11. Czynniki, które najczęściej utrudniają mieszkańcom gminy Harasiuki korzystanie z usług społecznych

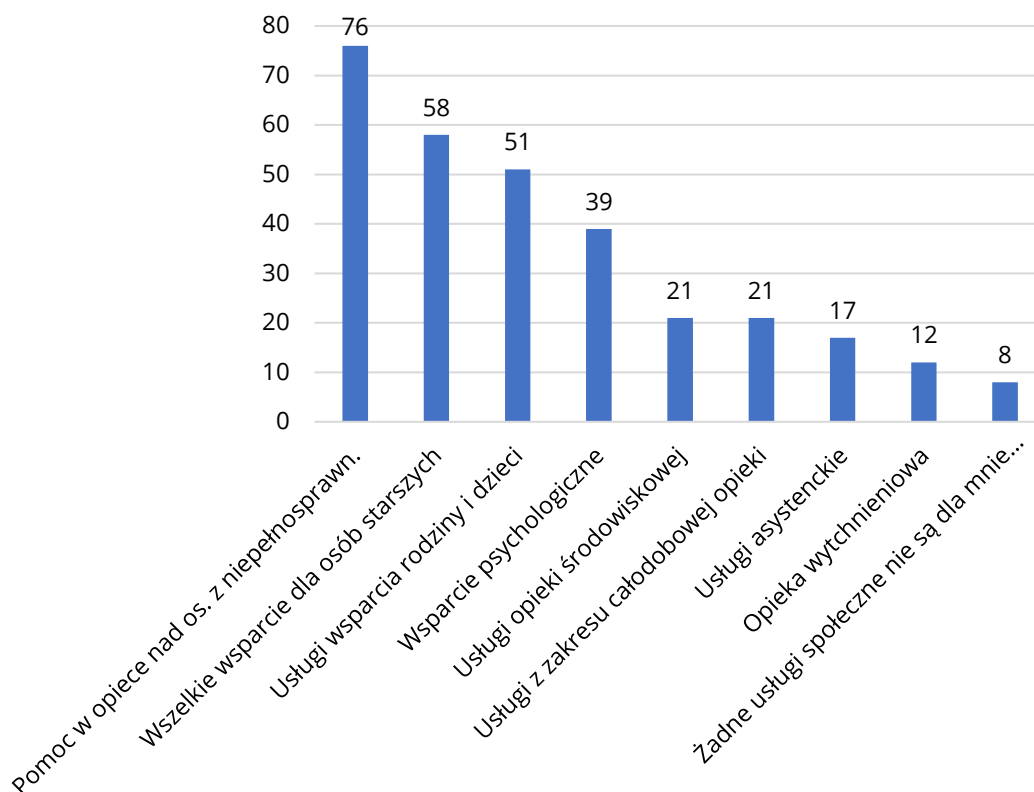

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Badanie pozwoliło uzyskać opinię mieszkańców odnośnie do preferowanych usług społecznych, które powinny być świadczone w gminie Harasiuki. Największy odsetek mieszkańców (60 %) za najważniejszą usługę społeczną uznał pomoc w opiece nad osobami z niepełnosprawnościami. Innymi istotnymi usługami społecznymi są wszelkie wsparcie dla osób starszych (46%), usługi wsparcia rodziny i dzieci, np. żłobki, przedszkola, warsztaty i spotkania dla rodziców, wsparcie psychologiczne, świetlice środowiskowe (40%) oraz wsparcie psychologiczne (31%). Do istotnych usług społecznych dla społeczności lokalnej należą również usługi opieki środowiskowej (17%), usługi z zakresu całodobowej

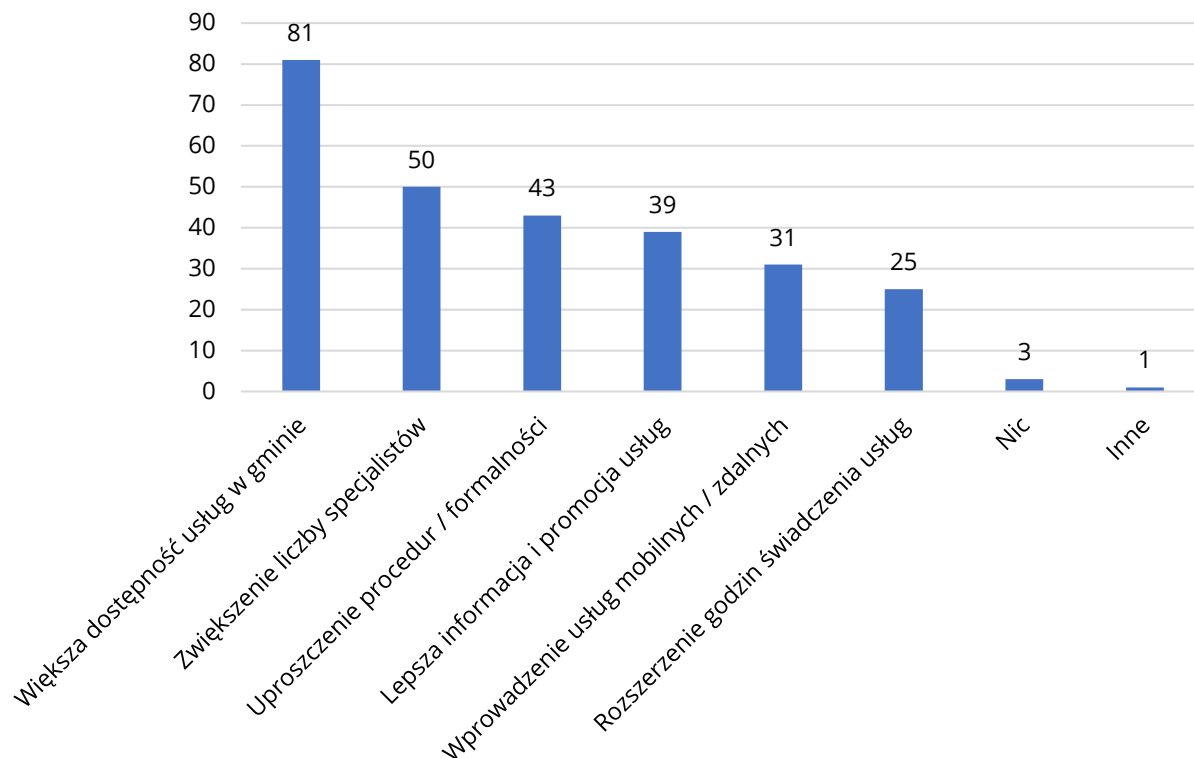
opieki np. w domach pomocy społecznej (17%), usługi asystenckie (13%) oraz opieka wytchnieniowa (9%).

Rysunek nr 12. Najważniejsze usługi społeczne dla mieszkańców gminy Harasiuki

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Do najważniejszych zmian, które ułatwiłyby korzystanie z usług społecznych w gminie Harasiuki, wskazywanych przez ankietowanych, należą przede wszystkim zwiększenie dostępności usług w gminie (64%) oraz liczby specjalistów (39%). Wskazywano również konieczność uproszczenia procedur lub formalności (34%), lepszej informacji i promocji usług (31%). Ankietowani dostrzegali też potrzebę wprowadzenia usług mobilnych lub zdalnych oraz rozszerzenie godzin świadczenia usług.

Rysunek nr 13. Zmiany w celu ułatwienia korzystania z usług społecznych w gminie
Harasiuki według ankietowanych

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Mieszkańcy wskazywali również konkretne inicjatywy i rozwiązania, które mogłyby ułatwić korzystanie z usług społecznych, m.in. zatrudnianie wykwalifikowanych, dyskretnych pracowników, dofinansowanie dla modernizacji mieszkań, opieki domowej dla seniorów oraz dla osób niepełnosprawnych. Ankietowani zgłaszali potrzebę zapewnienia bezpłatnych leków dla osób niepełnosprawnych, mobilnych gabinetów zdrowia oraz poradnictwa prawnego.

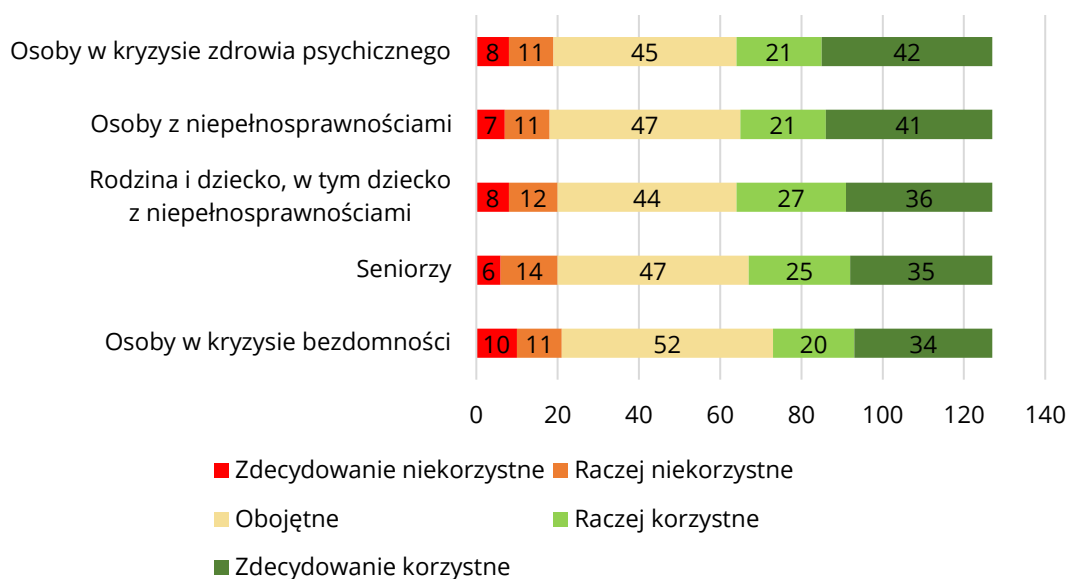
Obserwowana jest względnie wysoka świadomość mieszkańców gminy Harasiuki na temat zakresu procesu deinstytucjonalizacji – 80% z nich słyszało o tym pojęciu. Jednocześnie niemal połowa mieszkańców dostrzega korzyści (co ukazano na poniższym wykresie) związane z przeniesieniem usług realizowanych przez ośrodki, instytucje lub domy pomocy na bardziej indywidualne formy wsparcia,

bliskie środowisku lokalnemu i wspierające życie w społeczności, co definiuje proces deinstytucjonalizacji.

Deinstytucjonalizacja została oceniona jako zdecydowanie korzystna lub raczej korzystna w odniesieniu do następujących grup:

- osób w kryzysie zdrowia psychicznego (50%),
- rodzin i dzieci, w tym z niepełnosprawnościami (50%),
- osób z niepełnosprawnościami (49%),
- seniorów (47%),
- osób doświadczających kryzysu bezdomności (43%).

Rysunek nr 14. Ocena korzystności deinstytucjonalizacji dla poszczególnych grup w gminie Harasiuki przez mieszkańców

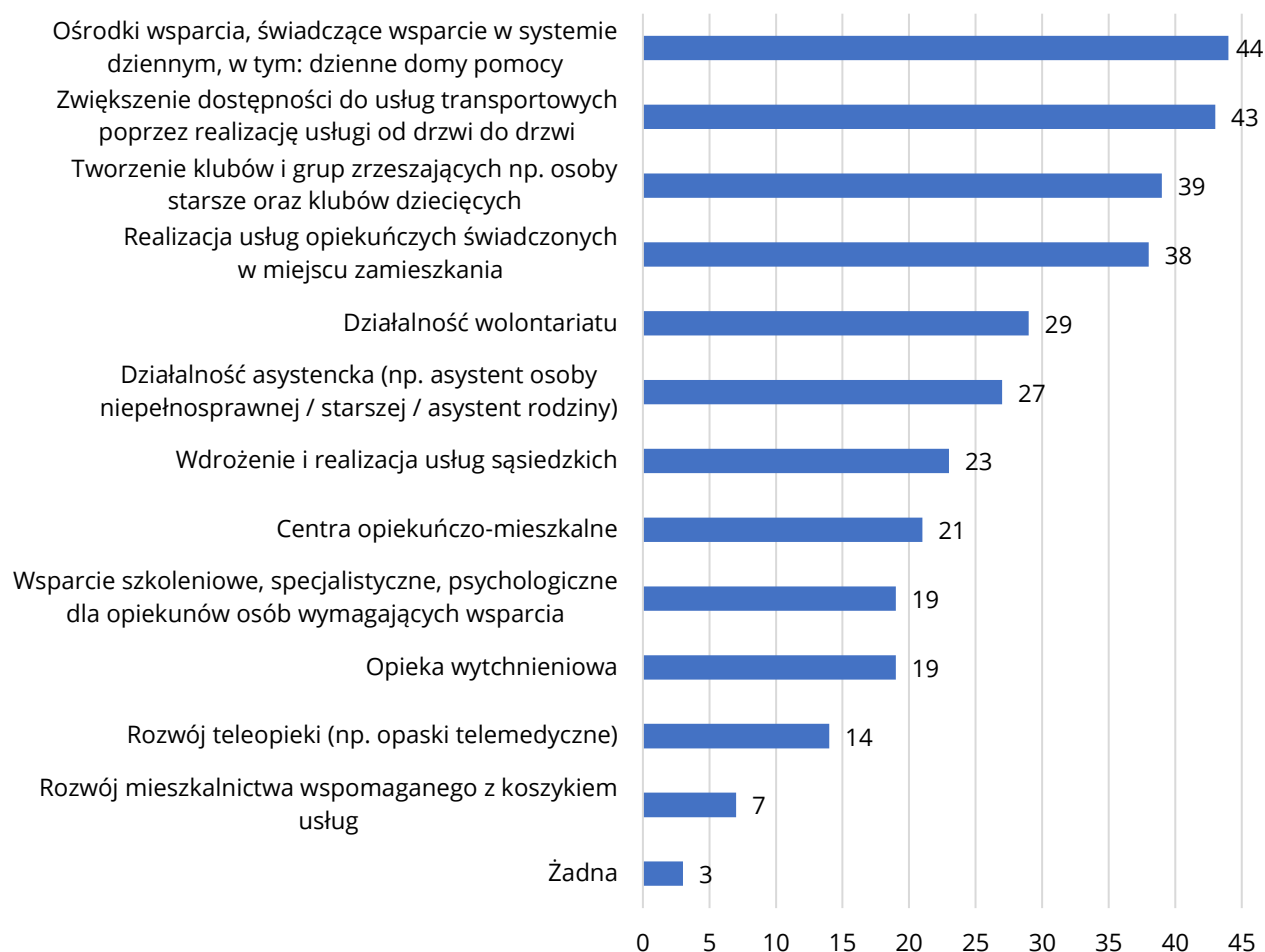
Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Dla większości mieszkańców gminy Harasiuki (52%) bardziej preferowaną formą otrzymywania pomocy od tradycyjnej usługi instytucjonalnej jest opieka środowiskowa lub domowa.

Oczekiwania mieszkańców gminy Harasiuki w zakresie form wsparcia zakładają tworzenie ośrodków wsparcia, świadczących wsparcie w systemie dziennym, w

tym: dzienne domy pomocy (35%). Wśród najcenniejszych form wsparcia społeczności lokalnej około co trzeci respondent wymienił zwiększenie dostępności do usług transportowych poprzez realizację usługi od drzwi do drzwi, tworzenie klubów i grup zrzeszających np. osoby starsze oraz klubów dziecięcych oraz realizację usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania. Dla około co piątego respondenta istotne byłyby działalność wolontariatu, działalność asystencka (np. asystent osoby niepełnosprawnej / starszej / asystent rodziny), wdrożenie i realizacja usług sąsiedzkich oraz centra opiekuńczo-mieszkalne.

Rysunek nr 15. Najcenniejsze formy wsparcia według ankietowanych w gminie Harasiuki

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Mieszkańcy wskazywali również, jakie usługi społeczne powinny zostać wdrożone lub być dostępne w większym stopniu lokalnie, aby lepiej odpowiadały ich potrzebom. Do najczęściej wymienianych rozwiązań należą pomoc osobom niepełnosprawnym, prowadzenie pracowni wsparcia dziennego, utworzenie dziennego domu pomocy, żłobka lub opiekuna dziennego. Mieszkańcy postulują rozwój dostępności asystenta rodzinnego, pomocy nad niesamodzielnymi członkami rodziny oraz wsparcia psychologa. Ankietowali zaznaczali też potrzebę rozwoju usług dla osób starszych, m.in. taksówki dla seniorów. Podane przykłady świadczą o potrzebie zwiększenia działań z zakresu deinstytucjonalizacji usług społecznych w gminie Harasiuki.

5.2. Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych

Niniejszy podrozdział przedstawia kluczowe informacje o potrzebach wybranych grup docelowych, czyli odbiorców usług społecznych, w kontekście procesu deinstytucjonalizacji. Co istotne opracowany został w oparciu o liczne źródła i metody badawcze.

Proces deinstytucjonalizacji, polegający na stopniowym przechodzeniu od opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej, wymaga szczegółowego zrozumienia potrzeb poszczególnych grup społecznych oraz ich najbliższego otoczenia. W niniejszym rozdziale dokonano diagnozy sytuacji wybranych grup docelowych – osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności, osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz rodzin z dziećmi. Niniejsza diagnoza ma na celu wskazanie najistotniejszych problemów oraz rekomendacji, które mogą przyczynić się do poprawy jakości świadczonych usług społecznych i zwiększenia efektywności podejmowanych działań na rzecz grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne.

Osoby starsze

Osoby starsze w gminie Harasiuki w głównej mierze korzystają z nieformalnych form wsparcia, takich jak opieka rodzinna czy pomoc sąsiedzka, co wskazuje na ograniczoną dostępność zorganizowanych usług społecznych. Obserwowane jest rosnące zapotrzebowanie na usługi adresowane do osób starszych, w

szczegółności w zakresie opieki dziennej i środowiskowej. Wskazywano na potrzebę tworzenia dziennych domów pomocy, rozwijania form wsparcia w miejscu zamieszkania oraz zapewnienia seniorom większej dostępności usług transportowych, takich jak „taksówka dla seniora” czy inne formy mobilnej pomocy.

Respondenci zwracali uwagę na ograniczoną dostępność zajęć aktywizujących, ofert rekreacyjnych i kulturalnych, co prowadzi do izolacji społecznej osób starszych. Zgłaszano również potrzebę zapewnienia wsparcia w drobnych sprawach domowych, jak i rozwoju opieki domowej, dostosowanej do indywidualnych potrzeb seniorów.

Podsumowanie potrzeb osób starszych:

- Grupa korzystająca w głównej mierze i jednocześnie częściowo uzależniona od opieki nieformalnej (opieka rodzinna i pomoc sąsiedzka);
- Rozwój dziennych domów pomocy i klubów seniora na poziomie lokalnym;
- Wprowadzenie usług mobilnych: transportowych, zdrowotnych i opiekuńczych („taksówka dla seniora”, wizyty domowe);
- Wsparcie dla opiekunów rodzinnych poprzez usługi wytchneniowe;
- Rozszerzenie oferty zajęć aktywizujących, integrujących i profilaktycznych;
- Rozwój usług drobnej pomocy domowej (np. konserwacyjnej, technicznej, usługi „złotej rączki”).

Osoby z niepełnosprawnościami

Osoby z niepełnosprawnościami należą do grupy szczególnie narażonej na wykluczenie społeczne. W zgromadzonych opiniach mieszkańcy wielokrotnie wskazywali na potrzebę zwiększenia dostępu do usług asystenckich, pomocy w codziennym funkcjonowaniu oraz na konieczność likwidacji barier komunikacyjnych i architektonicznych. Wskazano również na potrzebę zapewnienia bezpłatnych leków oraz mobilnych usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych. Zwracano uwagę na niedostateczną liczbę miejsc w warsztatach terapii zajęciowej i ośrodkach wsparcia dziennego, co ogranicza możliwości rozwoju społecznego i zawodowego osób z niepełnosprawnościami.

Podsumowanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami:

- Tworzenie placówek wsparcia dziennego
- Zmniejszanie trudności z dostępem do lekarzy specjalistów;
- Rozwój usług asystenckich i opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania;
- Wprowadzenie programów wspierających aktywizację społeczną i zawodową;
- Zapewnienie mobilnych usług rehabilitacyjnych i zdrowotnych;
- Wsparcie rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami;
- Eliminacja barier komunikacyjnych, transportowych i architektonicznych.

Osoby w kryzysie bezdomności

W gminie Harasiuki osoby w kryzysie bezdomności otrzymują pomoc poprzez zapewnienie im opieki w placówkach poza terenem jednostki. zjawisko bezdomności nie ma dużej skali, jednak osoby zagrożone utratą mieszkania lub w trudnej sytuacji bytowej pozostają bez dostępu do odpowiednich form wsparcia. Wśród wskazanych przez mieszkańców potrzeb znalazły się działania w obszarze mieszkalnictwa społecznego, w tym tworzenie mieszkań wspieranych i chronionych oraz programów pomocy dla osób w trudnej sytuacji finansowej. Respondenci podkreślali również znaczenie działań profilaktycznych - wsparcia rodzin i osób z problemami uzależnień, a także rozwoju poradnictwa prawnego i socjalnego.

Podsumowanie potrzeb osób w kryzysie bezdomności:

- Rozwój mieszkań wspieranych, treningowych i socjalnych;
- Tworzenie systemu szybkiego reagowania dla osób zagrożonych utratą mieszkania;
- Rozwój punktów poradnictwa prawnego i interwencyjnego;
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi i instytucjami pomocowymi;
- Programy profilaktyczne w zakresie uzależnień i zadłużenia.

Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Diagnoza wskazuje, że wsparcie dla osób zmagających się z problemami w zakresie zdrowia psychicznego wymaga znacznego wzmocnienia. Mieszkańcy zwracali uwagę na ograniczoną dostępność pomocy psychologicznej oraz potrzebę rozwoju usług poradnictwa i wsparcia terapeutycznego w środowisku lokalnym. Brak stabilnych form opieki środowiskowej sprawia, że osoby w kryzysie psychicznym często pozostają bez pomocy, a ich rodziny nie mają dostępu do odpowiedniego wsparcia. Wskazano również na konieczność zatrudniania wykwalifikowanych, empatycznych i dyskretnych specjalistów, co ma kluczowe znaczenie dla jakości udzielanej pomocy.

Podsumowanie potrzeb osób w kryzysie zdrowia psychicznego:

- Utworzenie lokalnych punktów poradnictwa psychologicznego i socjalnego;
- Wprowadzenie mobilnych zespołów wsparcia;
- Szkolenia i rozwój kompetencji kadry w zakresie zdrowia psychicznego;
- Prowadzenie kampanii informacyjnych na rzecz destygmatyzacji problemów psychicznych;
- Rozwój programów integracji społecznej i zawodowej dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego.

Rodziny z dziećmi

Rodziny z dziećmi w gminie Harasiuki wskazują na ograniczoną dostępność placówek wychowawczych. Najczęściej wskazywano na potrzebę tworzenia żłobków i opiekunów dziennych, co jest kluczowe dla godzenia obowiązków zawodowych i rodzinnych. Zwracano uwagę również na potrzebę rozwoju zajęć sportowych, kulturalnych i integracyjnych dla dzieci oraz młodzieży, a także poprawę dostępności komunikacyjnej między miejscowościami.

Istotnym problemem wskazanym przez respondentów jest trudność w usamodzielnieniu się młodych dorosłych z powodu wysokich kosztów wynajmu mieszkań i braku lokalnych programów mieszkaniowych. Wskazuje to na konieczność opracowania kompleksowych rozwiązań wspierających młode rodziny i osoby wchodzące w dorosłość.

Podsumowanie potrzeb rodzin z dziećmi:

- Rozwój sieci żłobków, klubów dziecięcych i opiekunów dziennych;
- Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych i sportowych dla dzieci i młodzieży;
- Wzmocnienie roli asystenta rodziny i doradcy społecznego;
- Kwestia zapewnienia wsparcia psychologicznego dla dzieci i rodziców.

5.3. Diagnoza potrzeb instytucji i organizacji społecznych

Rozdział obrazuje potrzeby i istotne kwestie dotyczące instytucji i organizacji społecznych przez pryzmat przeprowadzenia procesu deinstytucjonalizacji – przejścia z instytucji do opieki środowiskowej. W tym kontekście istotnymi zagadnieniami są:

- Brak wystarczających środków finansowych;
- Niepewność w zakresie pozyskiwania finansowania lub stopnia finansowania (zmienny udział wkładu własnego);
- Niedobory kadrowe w OPS – szczególnie pracowników socjalnych, asystentów rodziny i specjalistów pracy środowiskowej;
- Znaczne ograniczenia infrastrukturalne – brak przestrzeni i zaplecza do prowadzenia zajęć, terapii, warsztatów czy spotkań grupowych;
- Niski poziom świadomości społecznej na temat dostępnych usług oraz potrzeba rozwoju punktów informacyjno-konsultacyjnych;
- Potrzeba wzmocnienia współpracy międzyinstytucjonalnej (OPS – szkoły – zdrowie – NGOs), aby zapewnić spójny system usług środowiskowych.

5.4. Diagnoza w zakresie najbliższych kręgów wsparcia osób

Najbliższe kręgi wsparcia, w tym rodzina i sąsiedzi, odgrywają kluczową rolę w opiece nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi oraz dziećmi z niepełnosprawnościami. Zidentyfikowano, że rodzina stanowi podstawowy filar wsparcia, przejmując znaczną część zadań, które w bardziej rozbudowanym systemie pomocy społecznej realizowałyby instytucje i wyspecjalizowane służby.

Z analizy wypowiedzi mieszkańców wynika, że rola opiekunów nieformalnych – głównie członków rodzin – jest bardzo duża, a jednocześnie nie towarzyszy jej

wystarczający system wsparcia. Osoby opiekujące się seniorami czy osobami niesamodzielnymi często zgłaszają przeciążenie obowiązkami, brak dostępu do usług wytchnieniowych, psychologicznych czy doradczych. Wskazują również na ograniczoną dostępność usług opieki domowej oraz niewystarczającą liczbę specjalistów, takich jak opiekunowie środowiskowi czy asystenci osób z niepełnosprawnościami.

Wśród potrzeb pojawiają się postulaty rozwoju form wsparcia sąsiedzkiego i wolontariatu lokalnego, które mogłyby odciążać rodziny i zintegrować społeczność wokół idei wzajemnej pomocy. Mieszkańcy dostrzegają potencjał w działaniach animacyjnych i integracyjnych, które wzmacniają relacje międzyludzkie oraz zwiększają poczucie bezpieczeństwa społecznego, szczególnie w małych miejscowościach i na terenach wiejskich.

Jednocześnie diagnoza wskazuje na brak systemowych narzędzi wspierania rodzin opiekujących się osobami zależnymi, zwłaszcza w zakresie poradnictwa, edukacji opiekuńczej oraz pomocy materialnej. Brakuje również oferty szkoleń, grup wsparcia czy miejsc, w których opiekunowie mogliby uzyskać profesjonalną pomoc i chwilowe odciążenie.

W kontekście deinstytucjonalizacji kluczowe znaczenie ma budowanie zintegrowanego systemu usług lokalnych, który łączy potencjał rodzin, sąsiadów, wolontariuszy i instytucji.

Podsumowanie potrzeb najbliższych kręgów wsparcia:

- Wprowadzenie i rozwój usług wytchnieniowych dla opiekunów osób starszych i niepełnosprawnych;
- Rozwój usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania, dostosowanych do indywidualnych potrzeb;
- Tworzenie grup wsparcia i sieci samopomocowych dla rodzin opiekujących się osobami zależnymi;
- Promowanie i organizowanie wolontariatu sąsiedzkiego oraz lokalnych inicjatyw pomocowych;

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

- Rozwój szkoleń i poradnictwa dla opiekunów nieformalnych (z zakresu opieki, rehabilitacji, komunikacji);
- Wzmocnienie koordynacji między OPS, organizacjami pozarządowymi i parafiami w zakresie pomocy rodzinom;
- Stworzenie lokalnego centrum wsparcia opiekuna – punktu informacyjno-doradczego dla rodzin;
- Promowanie wśród mieszkańców idei solidarności międzypokoleniowej i współodpowiedzialności społecznej.

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

6. Analiza potrzeb

Niniejszy podrozdział przedstawia kluczowe informacje o potrzebach wybranych grup docelowych, czyli odbiorców usług społecznych, w kontekście procesu deinstytucjonalizacji. Co istotne opracowany został w oparciu o liczne źródła i metody badawcze.

Proces deinstytucjonalizacji, polegający na stopniowym przechodzeniu od opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej, wymaga szczegółowego zrozumienia potrzeb poszczególnych grup społecznych oraz ich najbliższego otoczenia. W niniejszym rozdziale dokonano diagnozy sytuacji wybranych grup docelowych – osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności, osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz rodzin z dziećmi.

6.1. Obecnie realizowane usługi i formy wsparcia

Osoby starsze

Osoby starsze w gminie Harasiuki mogą liczyć na wsparcie w zakresie podstawowych potrzeb opiekuńczych oraz pomocy w sytuacjach kryzysowych. Kluczowe formy wsparcia to:

1. Opieka rodzinna - nieformalna (świadczona przez członków rodziny)
2. Praca socjalna

W sytuacjach wymagających opieki całodobowej, Ośrodek Pomocy Społecznej kieruje osoby starsze do Domów Pomocy Społecznej znajdujących się poza gminą oraz opłaca ich pobyt.

Osoby z niepełnosprawnościami i w kryzysie zdrowia psychicznego

Dla osób z niepełnosprawnościami i w kryzysie zdrowia psychicznego dostępne są formy wsparcia podobne do tych oferowanych seniorom, co odzwierciedla ich specyficzne potrzeby:

1. Opieka rodzinna - nieformalna (świadczona przez członków rodziny)
2. Praca socjalna

W razie potrzeb OPS kieruje osoby i opłaca ich pobyt w Domach Pomocy Społecznej mieszczących się poza gminą.

Osoby w kryzysie bezdomności

W gminie Harasiuki osoby w kryzysie bezdomności otrzymują pomoc poprzez zapewnienie im opieki w placówkach poza terenem jednostki. Koszty pobytu częściowo pokrywa gmina, częściowo osoba.

1. Praca socjalna

Rodziny z dziećmi

Rodziny z dziećmi w gminie Harasiuki korzystają z usług wspierających rozwój dzieci oraz integrację społeczną rodzin. Oferowane formy wsparcia to:

1. Oddziały przedszkolne
2. Praca socjalna

6.2. Diagnoza usług deficytowych

Diagnoza potrzeb w zakresie nierealizowanych usług lub usług realizowanych w niewystarczającym zakresie na poziomie lokalnym wskazuje, iż brak:

- Placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3 min. żłobki i klubiki dziecięce
- Dziennych domów pobytu, placówek wsparcia dziennego, typu Dom Seniora, Klub Seniora czy świetlice środowiskowe
- Wystarczającego dostępu do lekarzy specjalistów
- Usług w obszarze zdrowia psychicznego oraz działań informacyjnych i edukacyjnych
- Większej liczby Asystentów osób z niepełnosprawnościami
- Większej liczby Asystentów osób starszych
- Większej liczby Asystentów rodziny
- Wsparcia psychologicznego dla opiekunów osób wymagających codziennego wsparcia
- Większej liczby godzin Opieki wytchnieniowej
- Transportu od drzwi do drzwi oraz transportu na terenie gminy

- Usług mobilnych dla seniorów i osób niepełnosprawnych

6.3. Diagnoza potrzeb kadrowych i profesji społecznych

Pracownicy OPS wskazują, iż barierami, które w realizacji usług społecznych w gminie są:

1. Niedostateczne środki finansowe
2. Brak wystarczającej liczby pracowników
3. Brak odpowiednich placówek i infrastruktury
4. Brak odpowiedniego transportu

Potrzeby personelu (kadry) świadczącej usługi społeczne:

- Szkolenia specjalistyczne dla pracowników
- Braki kadrowe w zakresie asystentów rodziny i asystentów osób z niepełnosprawnościami
- Brak lekarzy specjalistów, rehabilitantów i psychologów
- Wiedza pracowników OPS o deinstytucjonalizacji jest obecnie zaawansowana, niemniej podkreślają oni chęć edukacji w tej tematyce
- Jako najefektywniejsze sposoby zdobywania wiedzy w tematyce deinstytucjonalizacji pracownicy OPS szkolenia i warsztaty zdalne, platformy e-learningowe i dostęp do materiałów edukacyjnych i literatury specjalistycznej.
- Pracownicy OPS doświadczają opór wobec zmiany wśród beneficjentów oraz brak świadomości społecznej dotyczącej deinstytucjonalizacji

Celem skutecznego wdrożenia LPDI kadra wskazuje, iż zasadnym byłyby:

- Zwiększenie zasobów kadrowych
- Dodatkowe finansowanie
- Wsparcie w zakresie szkoleń dla personelu
- Wsparcie w zakresie planowania strategicznego
- Narzędzia do monitorowania i oceny usług
- Wsparcie w zakresie nawiązywania partnerstw z innymi instytucjami
- Zasoby infrastrukturalne, w tym dodatkowe pomieszczenia

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

6.4. Przyczyny nierealizowania usług społecznych

Główną przyczyną nierealizowania usług społecznych są ograniczone środki na finansowanie usług społecznych, a także ograniczenia transportowe i kadrowe. Jednym z ograniczeń są ponadto uwarunkowania demograficzne i lokalizacyjne gminy.

7. Część programowa

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych, podobnie jak każdy dokument strategiczny, określa główny cel, który jest realizowany poprzez cele szczegółowe i składające się na nie kierunki działań lub konkretne propozycje działań. Cele szczegółowe wyznaczono wedle obszarów tematycznych dotyczących kolejno: osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością, osób w kryzysie zdrowia psychicznego i rodzin z dziećmi. Dodatkowo wyznaczono cele horyzontalne, które stanowią ogólne kierunki interwencji dla gminy, wspierające oraz warunkujące skuteczną realizację celów szczegółowych.

Cel ogólny

Zapewnienie mieszkańcom gminy Harasiuki dostępu do wysokiej jakości usług społecznych świadczonych w sposób zindywidualizowany i zintegrowany w środowisku lokalnym, w celu wspierania ich samodzielności, integracji społecznej i podniesienia jakości życia

Cele przekrojowe (horyzontalne)

Cele przekrojowe, zwane również horyzontalnymi, to kluczowe obszary, które mają na celu wsparcie realizacji działań i celów szczegółowych w różnych aspektach polityki społecznej, zdrowotnej i edukacyjnej. W przypadku gminy Harasiuki, cele horyzontalne stanowią fundament dla zapewnienia spójności i synergii pomiędzy poszczególnymi inicjatywami, które są realizowane na poziomie lokalnym. Skierowane są na wzmacnianie współpracy między instytucjami, integrację działań w zakresie dostępności usług oraz poprawę efektywności administracji publicznej i jakości życia mieszkańców.

Cele przekrojowe stanowią podstawę dla skutecznego wprowadzania zmian w zakresie wsparcia społecznego, zdrowotnego, edukacyjnego oraz infrastrukturalnego, obejmując wszystkie grupy społeczne, w tym osoby starsze,

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

dzieci, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny oraz inne osoby w trudnej sytuacji życiowej. Ich realizacja sprzyja budowaniu zrównoważonego i inkluzywnego rozwoju, odpowiadającego na potrzeby lokalnej społeczności, w tym poprawie jakości usług publicznych oraz dostępności do niezbędnego wsparcia.

Cel przekrojowy 1	Działania informacyjno-promocyjne i informowanie o dostępnej ofercie i wsparciu – wzmacnianie świadomości i promowanie dostępności usług społecznych poprzez np.: prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych usługach
Cel przekrojowy 2	Rozwój grup wsparcia/kręgów wsparcia, wolontariatów, poprzez inspirowanie do tworzenia oddolnych inicjatyw integrujących osoby z podobnymi doświadczeniami i problemami, a także rozwój infrastruktury wsparcia środowiskowego
Cel przekrojowy 3	Zwiększenie współpracy międzysektorowej – tworzenie i rozwijanie partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi, instytucjami publicznymi i sektorem prywatnym dla zapewnienia skoordynowanej pomocy i wsparcia, które odpowiadają na zróżnicowane potrzeby mieszkańców gminy, a także pozyskiwanie i szkolenie kadry
Cel przekrojowy 4	Promowanie i edukowanie wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego – zapewnienie dostępu do szkoleń, wsparcia psychologicznego i doradztwa dla rodzin, opiekunów oraz osób starszych i innych grup wymagających wsparcia. Stałe i aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych

Obszar 1	Osoby starsze					
Cel szczegółowy 1	Zbudowanie skutecznego, efektywnego i trwałego systemu świadczącego usługi społeczne dla osób starszych, zapewniającego zwiększenie jakości życia oraz umożliwiającego im godne i aktywne życie w lokalnej społeczności					
	Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Koszt	Źródło/-a finansowania
	1.	Rozwój usług społecznych w trybie dziennym skierowanych do seniorów np. Klubu Senior, Dziennego Domu Seniora	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	2.	Dążenie do wdrożenia usług transportowych dla seniorów typu door to door	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	3.	Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne

4.	Rozwój usług z zakresu wsparcia psychologicznego dla osób starszych	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
5.	Rozwój i realizacja usług asystenckich dla seniorów	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
6.	Aktywizacja i integracja społeczna osób starszych	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
7.	Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę nad osobą starszą poprzez rozwój opieki wytchnieniowej	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
8.	Dążenie do zapewniania wsparcia psychologicznego i informacyjnego dla opiekunów osób starszych	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne

	9.	Rozwój rozwiązań z zakresu usług mobilnych, internetowych czy telefonicznych np. usług medycznych	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
Obszar 2	Osoby z niepełnosprawnościami					
Cel szczegółowy 2	Stworzenie warunków do korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami z wysokiej jakości usług w środowisku lokalnym, umożliwiających rozwój ich potencjału oraz pełne uczestnictwo w życiu społecznym					
	Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Koszt	Źródło/-a finansowania
	10.	Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	11.	Rozwój usług asystenckich	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	12.	Dążenie do zapewnienia dostępu usług z zakresu wsparcia psychologicznego dla osób z	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze

		niepełnosprawnościami stacjonarnie/online				europejskie, krajowe i inne
	13.	Dążenie do zapewnienia usług transportowych dla osób z niepełnosprawnościami typu door to door	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	14.	Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę poprzez uruchomienie opieki wytchnieniowej	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	15.	Dążenie do zapewnienia wsparcia psychologicznego i informacyjnego dla opiekunów osób wymagających wsparcia stacjonarnie/online	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	16.	Wsparcie w integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne

	17.	Likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych na obszarze gminy	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
Obszar 3	Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone bezdomnością					
Cel szczegółowy 3	Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością, zapewniającego im godne życie					
	Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Koszt	Źródło/-a finansowania
	18.	Świadczenie pracy socjalnej dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	19.	Realizacja kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy i przeciwdziałania stygmatyzacji	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	20.	Aktywizacja osób bezrobotnych we współpracy np. z	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze

		Powiatowym Urzędem Pracy				europejskie, krajowe i inne
	21.	Monitorowanie sytuacji osób w kryzysie bezdomności, zwłaszcza w okresie jesienno-zimowym (np. we współpracy z policją)	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	22.	Zapewnienie schronienia osobom tego wymagającym (również poprzez umowy z instytucjami spoza gminy)	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
Obszar 4	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego					
Cel szczegółowy 4	Rozwój środowiskowych form wsparcia, które umożliwią osobom w kryzysie zdrowia psychicznego korzystanie z usług dostosowanych do ich potrzeb, a także rozwój umiejętności życiowych					
	Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Koszt	Źródło/-a finansowania
	23.	Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne

		świadczonych w miejscu zamieszkania				
24.		Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę poprzez rozwój opieki wytchnieniowej	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
25.		Dążenie do wdrożenia wsparcia psychologicznego i informacyjnego dla opiekunów osób wymagających wsparcia	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
26.		Dążenie do wdrożenia wsparcia i poradnictwa psychoterapeutycznego i psychiatrycznego w gminie stacjonarnie/online	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
27.		Zwiększanie świadomości społecznej na temat istotności zdrowia psychicznego oraz promowanie działań profilaktycznych w tym obszarze	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne

Obszar 5	Rodziny z dziećmi					
Cel szczegółowy 5	Wsparcie jakości życia rodzin poprzez dostęp do lokalnych, elastycznych usług społecznych					
	Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Koszt	Źródło/-a finansowania
	28.	Dążenie do wdrożenia wsparcia rodziny poprzez działania asystenta rodziny	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	29.	Rozwój oferty i tworzenie warunków do aktywnego spędzania wolnego czasu dla rodzin z dziećmi i młodzieży	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	30.	Organizacja zajęć terapeutycznych, edukacyjnych i rozwojowych w szkołach i innych instytucjach	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	31.	Wsparcie psychologiczne dla dzieci i rodzin poprzez	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze

	zapewnienie dostępności psychologów		Harasiukach i inni realizatorzy		europejskie, krajowe i inne
32.	Utworzenie żłobka lub punktu opieki nad dziećmi do lat 3 (np. w formule partnerstwa publiczno-społecznego)	Do 2030 roku	Gmina Harasiuki, OPS w Harasiukach i inni realizatorzy	<i>Do uzupełnienia</i>	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne

8. Źródła finansowania wdrożenia i realizacji planu

Realizacja lokalnego planu deinstytucjonalizacji usług społecznych (LPDI) wymaga stabilnych i zróżnicowanych źródeł finansowania, które umożliwią wdrożenie nowych form wsparcia oraz przekształcenie istniejących instytucji w kierunku bardziej zindywidualizowanych, środowiskowych usług. Niniejszy rozdział nie dotyka w sposób szczegółowy analizy kosztów realizacji planu, natomiast wskazuje przede wszystkim możliwe źródła finansowania, o które ubiegać się może gmina, aby realizować wytyczone w niniejszym Planie kierunki działań.

Poniżej przedstawiono kluczowe źródła finansowania, które mogą zostać wykorzystane na poziomie lokalnym:

1. Środki własne jednostek samorządu terytorialnego (JST)

Jednostki samorządu terytorialnego jako kluczowi realizatorzy polityki społecznej na poziomie lokalnym, powinny zapewnić finansowanie z budżetów własnych.

- Finansowanie bieżące: np. utrzymanie funkcjonowania mieszkań wspomaganych, organizacja usług opiekuńczych czy dziennych form wsparcia, rozwój nowych usług środowiskowych (np. usługi sąsiedzkie, teleopieka).
- Wkład własny do projektów unijnych: JST mogą wykorzystać środki własne jako wkład wymagany do projektów konieczny przy projektach finansowanych m.in. z EFS+, EFRR, Funduszu Solidarnościowego, PFRON i Interreg.
- Tworzenie rezerw celowych: w budżetach lokalnych mogą być tworzone rezerwy na realizację działań wynikających z LPDI, co umożliwi lepsze planowanie wydatków.

2. Fundusze europejskie i krajowe

Deinstytucjonalizacja usług społecznych jest jednym z priorytetów Unii Europejskiej i polityki społecznej w Polsce, co zapewnia szeroki dostęp do funduszy wspierających tego typu działania.

a) Fundusze europejskie 2021–2027

- Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+): finansowanie działań wspierających aktywizację społeczną, integrację zawodową, rozwój usług opiekuńczych oraz wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR): wspieranie inwestycji infrastrukturalnych, takich jak tworzenie mieszkań wspomaganych, dziennych domów wsparcia, placówek integracyjnych czy modernizacja i adaptacja istniejących budynków oraz .
- Programy krajowe współfinansowane przez UE, np. Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), Fundusze Europejskie dla Regionów czy Fundusze Norweskie.

b) Programy krajowe i dotacje ministerialne

- Programy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej: wsparcie w ramach programów: „Opieka 75+”, „Senior+”, „Aktywni+” „Asystent Osoby Niepełnosprawnej” czy „Czas na Mieszkanie”, Program „Opieka wytchnieniowa” lub programy wspierające rodziny i pieczę zastępczą.

3. Partnerstwa publiczno-privatne (PPP)

Partnerstwo publiczno-privatne to model, który może skutecznie wesprzeć rozwój usług społecznych, szczególnie w zakresie inwestycji infrastrukturalnych.

W ramach partnerstwa publiczno-privatnego można realizować działania takie jak np.:

- budowa mieszkań wspomaganych i treningowych, gdzie partner prywatny finansuje inwestycję np. w zamian za długoterminowe użytkowanie lub zarządzanie;
- zlecenie usług społecznych organizacjom pozarządowym lub przedsiębiorstwom społecznym – w ramach tego działania można

wykorzystać wiedzę i doświadczenia sektora pozarządowego w realizacji usług środowiskowych.

4. Organizacje pozarządowe i fundacje

Współpraca z organizacjami pozarządowymi może być kluczowa w realizacji działań wynikających z LPDI. NGO-sy często posiadają doświadczenie, które pozwala na skuteczną realizację innowacyjnych form wsparcia. W ramach tej współpracy można np.:

- uzyskać granty i dotacje krajowe i międzynarodowe: fundacje oraz stowarzyszenia mogą ubiegać się o środki na realizację lokalnych projektów deinstytucjonalizacyjnych, np.:
 - Fundacja Batorego (granty lokalne, partycypacja);
 - Fundacja Fundusz Współpracy (Premia Społeczna – współpraca z PES);
 - Fundacja im. Stefana Kuryłowicza (projekty architektoniczne dot. przestrzeni społecznych);
 - IKEA Foundation (projekty mieszkaniowe i społeczne);
 - Open Society Foundations;
 - granty korporacyjne: Orange, Santander, PZU, BGK.

5. Środki z funduszy celowych i lokalnych inicjatyw

a) Fundusze celowe

- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON): finansowanie działań skierowanych do osób z niepełnosprawnościami, takich jak usługi asystenckie, dostępność przestrzeni publicznej czy szkolenia zawodowe.
- Fundusz Pracy: wsparcie aktywizacji zawodowej i społecznej osób korzystających z pomocy społecznej, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

b) Lokalna inicjatywa społeczna

- Budżety obywatelskie: przeznaczenie części środków z budżetu obywatelskiego na projekty wspierające deinstytucjonalizację usług, np. tworzenie centrów wsparcia czy mieszkań treningowych.
- Inicjatywa lokalna: współpraca mieszkańców z gminą w realizacji usług społecznych.

6. Środki prywatne i darowizny

Darowizny od lokalnych firm, osób prywatnych czy społeczności mogą wspierać działania na rzecz deinstytucjonalizacji.

- Sponsorzy lokalni: przedsiębiorcy wspierający działalność społeczną w zamian za promocję lub korzyści wizerunkowe.
- Fundraising i kampanie społeczne: zbiórki na rzecz modernizacji placówek, zakup sprzętu czy organizację wydarzeń integracyjnych.
- Opłaty wnoszone przez korzystających

7. Środki z projektów międzynarodowych i fundacji zagranicznych

Warto poszukiwać wsparcia w organizacjach międzynarodowych, które finansują projekty społeczne.

- Fundusze ONZ i WHO: projekty wspierające poprawę zdrowia i jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem.
- Fundacje międzynarodowe: np. Open Society Foundations, Fundacja IKEA czy Fundacja Forda, które wspierają rozwój usług społecznych na całym świecie.

8. Połączenie różnych źródeł finansowania

Skuteczne wdrożenie LPDI wymaga synergii różnych źródeł finansowania, zarówno publicznych, jak i prywatnych. Warto łączyć, w miarę możliwości, środki unijne z krajowymi i lokalnymi, wykorzystując doświadczenie organizacji pozarządowych oraz potencjał sektora prywatnego.

Podsumowanie

Dla powodzenia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych kluczowe jest odpowiednie planowanie finansowe, obejmujące różne źródła i sposoby pozyskiwania środków. Samorządy powinny przyjąć zróżnicowane podejście, korzystając z dostępnych funduszy, współpracując z partnerami z sektora prywatnego i społecznego, a także aktywnie poszukując innowacyjnych form wsparcia finansowego. Długoterminowe zaangażowanie w zapewnienie środków na deinstytucjonalizację pozwoli na budowę bardziej skutecznego i dostępnego systemu usług społecznych.

Niezwykle istotne jest również dostrzeżenie korzyści finansowych, jakie nieść może za sobą proces deinstytucjonalizacji w gminie. Może on przynieść jednostce oszczędności dzięki ograniczeniu konieczności ponoszenia kosztów pobytu mieszkańców w placówkach całodobowych, na rzecz bardziej efektywnych i elastycznych form wsparcia, takich jak usługi środowiskowe czy usługi sąsiedzkie. Dodatkowo, inwestowanie w lokalne formy wsparcia może stymulować rozwój rynku pracy w regionie, tworząc miejsca pracy dla opiekunów, terapeutów i innych specjalistów.

9. System monitorowania i oceny (ewaluacji)

Kluczowe założenia systemu monitorowania i oceny

Skuteczna realizacja Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych (LPDI) wymaga opracowania systemu monitorowania i oceny, który pozwoli na bieżące śledzenie postępów, identyfikowanie ewentualnych problemów oraz wprowadzanie niezbędnych korekt w planie. Monitoring i ocena są kluczowymi elementami zarządzania planem, ponieważ zapewniają transparentność działań oraz umożliwiają skuteczną adaptację do zmieniających się potrzeb społeczności lokalnej.

1. Monitoring – bieżąca analiza realizacji planu

Monitoring Planu opiera się na corocznych przeglądach dokumentu i wdrażanych działań. Jego funkcją jest regularna weryfikacja stopnia realizacji założonych celów oraz zapewnienie zgodności działań z aktualnymi potrzebami społeczności lokalnej i wytycznymi krajowymi oraz europejskimi poprzez monitorowanie przyjętych wskaźników.

Zakres działań:

Rekomendowane jest dokonywanie corocznych przeglądów roboczych, w ramach których dokonywana będzie:

- analiza postępów w realizacji poszczególnych działań w ramach LPDI;
- aktualizacja wskaźników i ocena, w jakim stopniu realizowane działania wspierają założone cele strategiczne;
- identyfikacja ewentualnych barier i propozycja korekt w realizowanych działaniach.

Odpowiedzialność

Realizacją monitoringu zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) jako jednostka koordynująca wdrażanie LPDI, we współpracy z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań na terenie gminy.

Harmonogram

Monitoring odbywa się corocznie, z raportem opracowywanym na koniec roku kalendarzowego przedstawiających realizację określonych wskaźników (w postaci wskazania stopnia realizacji danego wskaźnika i zaraportowania zaobserwowanej tendencji).

Narzędzia

Narzędziami niezbędnymi do przeprowadzenia monitoringu będzie przede wszystkim analiza danych zgromadzonych w bazach OPS oraz informacji dostarczanych przez partnerów i interesariuszy. Rekomendowana jest także organizacja przez OPS regularnych spotkań roboczych pozwalających na wymianę informacji i identyfikację potencjalnych obszarów wymagających uwagi.

2. Ewaluacja – strategiczna ocena długoterminowa

Ewaluacja LPDI została zaplanowana jako kluczowe narzędzie strategiczne, mające na celu ocenę skuteczności podejmowanych działań w perspektywie 5-letniej. Jest to element zapewniający systematyczne doskonalenie usług oraz dostosowanie planu do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych.

Cel oceny

Celem prowadzonych działań jest ocena długoterminowych efektów wdrażania LPDI, w tym: skuteczności działań (czy cele zostały osiągnięte?) i efektywności (czy zasoby zostały właściwie wykorzystane?).

Zakres ewaluacji

Ewaluacja obejmuje szeroką analizę wskaźników osiągnięcia celów, konsultacje z interesariuszami oraz przegląd doświadczeń z realizacji działań. Wynikiem powinien być raport z rekomendacjami dla przyszłych aktualizacji LPDI.

Harmonogram

Ewaluacja przeprowadzana jest co pięć lat – dzięki temu możliwa jest ocena zarówno bieżących działań, jak i ich wpływu w dłuższej perspektywie.

Narzędzia ewaluacji

Ewaluacja LPDI jest kluczowym procesem, który pozwala na ocenę skuteczności działań podejmowanych w ramach lokalnej polityki społecznej. Wśród podstawowych narzędzi wykorzystywanych w ewaluacji LPDI znajdują się: 1) analiza wskaźników, która pozwoli ocenić stopień realizacji założonych celów LPDI oraz efektywność działań; 2) badania z interesariuszami - ankiety i wywiady z beneficjentami oraz pracownikami umożliwią zebranie opinii na temat jakości usług oraz ich wpływu na życie mieszkańców, co pozwoli na dostosowanie działań do ich rzeczywistych potrzeb; 3) przegląd dokumentacji, raportów i sprawozdań związanych z realizacją LPDI, co dostarczy danych o wykorzystaniu zasobów oraz pomoże ocenić efektywność finansową i organizacyjną działań.

Harmonogram i częstotliwość działań w ramach systemu monitoringu i oceny

1. Roczne przeglądy robocze:
 - analiza wskaźników, bieżące dostosowywanie działań do zmieniających się potrzeb i warunków
 - publikacja krótkich raportów z rekomendacjami i podsumowaniem postępów
2. Pięcioletnia ewaluacja, czyli:
 - kompleksowa analiza skuteczności i efektywności realizacji LPDI
 - konsultacje społeczne oraz analiza zgodności z wytycznymi strategicznymi

Zaangażowanie interesariuszy w proces monitorowania

Efektywny system monitorowania i oceny wymaga współpracy i partnerstwa różnych interesariuszy działających na obszarze gminy, zatem w ramach systemu monitorowania realizacji planu włączeni będą następujące grupy interesariuszy:

- władze gminy – odpowiedzialne za nadzorowanie realizacji planu oraz zapewnienie środków na monitoring;

- przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za świadczenie usług społecznych;
- zespół roboczy ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI;
- inne podmioty realizujące usługi społeczne na terenie gminy – organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne oraz inne instytucje odpowiedzialne za wdrażanie konkretnych działań;
- beneficjenci usług – opinie i doświadczenia użytkowników usług społecznych są kluczowe dla oceny ich jakości i skuteczności;
- społeczność lokalna – mieszkańcy gminy powinni być informowani o realizacji LPDI, co pozwala na zwiększenie ich zaangażowania i akceptacji dla podejmowanych działań.

Kluczową grupą w tym zestawieniu jest Zespół Roboczy ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI, który aktywnie uczestniczył w projektowaniu niniejszego dokumentu oraz go opiniował.

Wskaźniki monitoringu

Wskaźniki te są mierzalne, konkretne i pozwalają na ocenę postępów w realizacji LPDI, zostały opracowane wspólnie z Gminnym Zespołem ds. Opracowania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych.

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa (11.2025)	Wartość docelowa do 2030 (minimalna)	Oczekiwania tendencja do 2030 roku (malejąca/stabilna/wzrostowa)	Źródło danych
Liczba osób, które poprzez wdrożenie usług zostały utrzymane w środowisku zamieszkania	Liczba osób	0		wzrostowa	Dane własne OPS

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Liczba osób korzystających z indywidualnego wsparcia psychologicznego	Liczba osób	0		wzrostowa	Dane własne OPS
Liczba osób objętych usługami asystenta osób niepełnosprawnych	Liczba osób	0		wzrostowa	Dane własne OPS
Liczba seniorów i osób z niepełnosprawnościami i korzystających z ośrodków wsparcia	Liczba osób	0		wzrostowa	Dane własne OPS
Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej	Liczba osób	0		wzrostowa	Dane własne OPS
Liczba osób korzystających z usług transportowych typu door to door miesięcznie	Liczba osób	0		wzrostowa	Dane własne OPS

10. Spis rysunków i tabel

Spis rysunków

Rysunek nr 1. Lokalizacja gminy Harasiuki na tle województwa podkarpackiego	12
Rysunek nr 2. Liczba ludności gminy Harasiuki w latach 2004 - 2024 (stan na 31 grudnia)	13
Rysunek nr 3. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie Harasiuki	18
Rysunek nr 4. Gospodarstwa domowe i osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Harasiuki w latach 2013-2023.....	19
Rysunek nr 5. Korzystający z pomocy społecznej w gminie	20
Rysunek nr 6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.....	20
Rysunek nr 7. Dane metryczkowe ankietowanych mieszkańców gminy Harasiuki	27
Rysunek nr 8. Stan gospodarstw domowych ankietowanych mieszkańców gminy Harasiuki	28
Rysunek nr 9. Grupy społeczne, które mają największe trudności w życiu codziennym w gminie Harasiuki według ankietowanych.....	29
Rysunek nr 10. Ocena dostępności usług społecznych w gminie Harasiuki według ankietowanych.....	30
Rysunek nr 11. Czynniki, które najczęściej utrudniają mieszkańcom gminy Harasiuki korzystanie z usług społecznych.....	31
Rysunek nr 12. Najważniejsze usługi społeczne dla mieszkańców gminy Harasiuki	32
Rysunek nr 13. Zmiany w celu ułatwienia korzystania z usług społecznych w gminie Harasiuki według ankietowanych	33
Rysunek nr 14. Ocena korzystności deinstytucjonalizacji dla poszczególnych grup w gminie Harasiuki przez mieszkańców.....	34
Rysunek nr 15. Najcenniejsze formy wsparcia według ankietowanych w gminie Harasiuki	35

Spis tabel

Tabela 1. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Harasiuki w latach 2013-2023	22
Tabela 2. Wysokość kwoty świadczeń rodzinnych i zasiłków pielęgnacyjnych w gminie Harasiuki w latach 2013- 2023	22
Tabela 3. Wydatki na świadczenia wychowawcze w gminie Harasiuki w latach 2017 - 2023.....	23

